

АЖЫЦЦЯЎЛЯЮЦА ЗАПАВЕТНЫЯ МАРЫ ФЕЛАХАЎ



Т О Л О С Р А Д З І М Ы

№ 39—40
(824—825)
Май
1964 г.
Цана
2 кап.

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ

АДРАС: ААР

Савецкія людзі датэрмінова выконваюць заказы дружалюбнай краіны — Аб'яднанай Арабскай Рэспублікі. Не праходзіць дня, каб прадпрыемствы не адпраўлялі ў ААР сваю прадукцыю.

МІНСК. З захапленнем гавораць арабы аб рабоце на будаўніцтве Асуанскай плаціны 25-тонных самазвалаў. Толькі ў гэтым годзе Беларускі аўтамабільны завод накіраваў на гэту вялікую будоўлю 20 магутных машын. Пасляхова працуюць пад гарачым егіпецкім сонцам трактары «Беларусь». Тысячы іх выраблены па спецыяльнаму заказу з улікам умоў трапічнага клімату.

На Асуанскую будоўлю, дзе працуюць зараз 160 беларускіх самазвалаў, завод накіраваў таксама звыш 60 тысяч розных вузлоў і дэталей. Завершана выкананне ўсіх заказаў першага паўгоддзя на пастаўку аўтамабіляў і запасных частак да іх.

Магілёўскаму заводу пад'ёмна-транспартнага абсталявання было дадзена заданне вырабіць у трэцім квартале для ААР маставыя краны. Заказ выканан раней тэрміну, краны ўжо адпраўлены.

З Беларусі ў ААР ідзе таксама прамысловае абсталяванне. Над вырабам гэтых заказаў працуюць калектывы 5 станкабудаўнічых заводаў рэспублікі.

Вялікую дапамогу егіпецкім фелахам аказалі беларускія трактарабудаўнікі. Яны накіравалі ў дружалюбную краіну тысячы трактараў «Беларусь».

Маладзечанскі станкабудаўнічы завод датэрмінова выканаў заказы будаўнікоў Асуанскай плаціны. Для іх выраблены настольна-свідравальныя і вертыкальна-свідравальныя станкі.

УРАЧЫСТАСЦІ Ў АСУАНЕ

У Асуане адбыўся масавы мітынг, прысвечаны гістарычнай падзеі — перакрыццю вялікай афрыканскай ракі Ніла.

На мітынг сабраліся дзесяткі тысяч будаўнікоў вышыннай плаціны, жыхары Асуана і навакольных вёсак.

Мітынг адкрыў міністр па справах вышыннай Асуанскай плаціны Сідзі Саліман.

Затым з прамовай выступіў Прэзідэнт Аб'яднанай Арабскай Рэспублікі Гамаль Абдэль Насер.

Гром аваяцый сустракае з'яўленне на трыбуне Мікіты Сяргеявіча Хрушчова. Пад бурныя апладысменты М. С. Хрушчоў аб'яўляе ў сваёй прамове аб рашэнні Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР прысвоіць звані Герояў Савецкага Саюза Прэзідэнту Насеру і першаму віцэ-прэзідэнту і намесніку вярхоўнага галоўнакамандуючага ўзброенымі сіламі ААР маршалу Амеру з уручэннем ім ордэна Леніна і медаля «Залатая Зорка».

М. С. Хрушчоў аб'явіў таксама аб узнагароджанні ордэнамі і медалямі Савецкага Саюза групы савецкіх і арабскіх спецыялістаў і рабочых — будаўнікоў Асуанскай плаціны.

Словы М. С. Хрушчова патанаюць у бурны апладысменты і прывітальных воклічаў: «Няхай жыве араба-савецкая дружба! Няхай жыве Хрушчоў! Няхай жыве Насер!»

Зноў выступае Прэзідэнт Насер. Ад імя народа ААР ён дзякуе Мікіту Сяргеявічу Хрушчову і Прэзідэнта Вярхоўнага Савета СССР за высокую ўзнагароду. Насер гаворыць, што ён разглядае гэту высокую ацэнку сваёй дзейнасці, а таксама дзейнасці маршала Амера як высокую ацэнку барацьбы вялікага народа ААР. Насер аб'яўляе здравіцы ў гонар Аб'яднанай Арабскай Рэспублікі, у гонар арабскага

народа, у гонар араба-савецкай дружбы.

Затым перад удзельнікамі мітыngu з прамовай выступае Прэзідэнт Ас-Салаяль. Ён гаворыць аб вялікім значэнні будаўніцтва Асуанскага гідравузла, аб гераізме егіпецкага народа, дзякуе савецкаму народу за падтрымку арабаў, за падтрымку йеменскага народа ў яго барацьбе за незалежнасць.

Пасля Ас-Салаяля да будаўнікоў Сад Эль-Алі звяртаецца з прамовай Прэзідэнт Ірака Арэф.

Мітынг скончан. М. С. Хрушчоў, Насер, Ас-Салаяль, Арэф і суправаджаючы іх асобы накіроўваюцца да невялікай пляцоўкі. Як «ластаўкіна гняздо», навісла яна над каналам. Асюль добра відаць пясчаная перамячка. Многія месяцы стрымлівала яна воды Ніла, даючы людзям магчымасць прасячы ў граніце новае рэчышча ракі. Цяпер яно гатова. Пабудаваны тунелі, пабудаван бетонны фундамент будынка ГЭС.

Настае гістарычны момант. Насер і М. С. Хрушчоў падыходзяць да пульту, націскаюць кнопку. У 12 гадзін 37 мінут грывіць выбух. Яго грукат тоне ў выбуху чалавечых галасоў. Дзесяткі тысяч людзей вітаюць бурны патак вод Ніла, які ўварваўся ў канал. Трыумфуе Асуан, трыумфуе ўвесь егіпецкі народ. Чалавек перамог. Ніл пакораны.

ВЫ ЗАУСЕДЫ БЫЛІ З НАМІ.. (З ПРАМОВЫ НАСЕРА)

Асуанская плаціна, — сказаў Насер, — гэта помнік нашай перамогі над усімі ворагамі, над усімі цяжкасцямі.

Няма на арабскай зямлі іншага месца, якое б у такой ступені ўвасабляла сабой вялікую барацьбу арабаў на сучасным этапе, як вышынная Асуанская плаціна, на

якой мы цяпер знаходзімся.

Тут звязаны ў адзіны вузел палітычныя, сацыяльныя, нацыянальныя і ваенныя бітвы егіпецкага народа, як вось гэтыя гранітныя, жалезабетонныя блокі, што

(Заканчэнне на 2-й стар.).



На здымках: 1. Старшыня Савета Міністраў СССР М. С. Хрушчоў і Гамаль Абдэль Насер. 2. Жыхары Каіра з захапленнем вітаюць высокага савецкага госця — друга арабскага народа.

ЖЫЦЦЁ ПРЫЙШЛО У ПУСТЫНЮ

Асуанскі гідравузел да сённяшняга года выдасць 10 мільярдаў кілават-гадзін электраэнергіі, гэта значыць у два разы больш, чым даюць цяпер усе электрастанцыі краіны.

Дзякуючы Асуанскай плаціне будзе асвоена каля 2 мільёнаў феданаў (1 федан=0,42 га) новых зямель або адна трэцяя частка ўсёй плошчы, якая цяпер апрацоўваецца.

Умяшчальнасць Асуанскага вадасховішча больш чым у два разы перавысіць ўмяшчальнасць Куйбынаўскага і складзе 130 мільярдаў кубаметраў.

УРАЧЫСТАСЦІ Ў АСУАНА

(Пачатак на 1-й стар.).

перагарджаюць рэчышча старажытнага Ніла, накопліваючы яго воды ў буйнейшым вадасховішчы, якое калі-небудзь стваралі рукі чалавека і якое п'яўляецца вечнай крыніцай дабрабыту народа.

Імперыялізм, заявіў далей Насер, зрабіў усё, каб не дапусціць узвядзення вышыннай Асуанскай плаціны, якая мае нязмернае практычнае і маральнае значэнне для нашага народа.

Імперыялістычныя сілы ўжывалі розныя хітрукі і маневры.

Егіпецкаму народу давялося ўступіць у жорсткую сутычку з усімі гэтымі падкопамі.

Адмова ад удзелу ў ажыццяўленні праекта не была адзіным актам вераломства.

Не прайшло і некалькіх месяцаў пасля нацыяналізацыі канала, а флоты і войскі захопнікаў атакавалі егіпецкае ўзбярэжжа і ўварваліся ў паветраную прастору краіны, імкнучыся падавіць рэвалюцыйную волю егіпецкага народа.

Аднак егіпецкі народ даказаў, што яго воля мацней за ўсіх яго ворагаў. Гэта воля ўвасабляла жыццё. Тыя, хто рабіў замаха на гэту волю, былі ворагамі жыцця.

Савецкі Саюз разам з намі аказаў супрацьдзейнае інтэрвентам, падкрэсліў Насер. Не абмяжоўваючыся гэтым, ён працягнуў нам руку дапамогі ў справе будаўніцтва першай і другой чаргі вышыннай Асуанскай плаціны, даўшы нам пазыкі і накіраваўшы да нас сваіх спецыялістаў.

За доўгія гады сумеснай працы выкавалася і загартавалася араба-савецкая дружба, якая не ўступае па сваёй трываласці самой вышыннай Асуанскай плаціне.

Брацтва арабскіх і савецкіх рабочых і інжынераў увасобілася ў сумеснай працы па ўзвядзенню вышыннай Асуанскай плаціны — гэтага самага грандыёзнага збудавання нашага веку.

Вышынная Асуанская плаціна была асноўным момантам вялікай бітвы за Суэцкі канал, якая з'явілася адным з важнейшых момантаў міжнароднага маштабу пасля другой сусветнай вайны, падзеяй, якая дала магутны ітуршок нацыянальна-вызваленчаму руху ў Афрыцы.

Дарагі друг Мікіта Хрушчоў, сказаў Насер, гэту частку свайго выступлення я адрасую Вам. Хачу, каб я пачулі Вы і разам з Вамі народы Савецкага Саюза, а таксама ўсё свет.

Народ Аб'яднанай Арабскай Рэспублікі ніколі не забудзе намаганняў, якія Вы

асабіста прыклалі ў справе будаўніцтва вышыннай Асуанскай плаціны. Вы асабіста займаліся вырашэннем большасці пытанняў, звязаных з гэтай будоўляй, што, бясспрэчна, зрабіла плённы ўплыў на ход работ.

Народ Аб'яднанай Арабскай Рэспублікі ніколі не забудзе сяброўскай дапамогі, якую ўрад Савецкага Саюза аказаў нам на ўсіх стадыях дасягнутай паміж намі дагаворанасці па пытанню аб вышыннай Асуанскай плаціне.

Народ Аб'яднанай Арабскай Рэспублікі, заявіў у заключэнне прэзідэнт ААР, ніколі не забудзе творчай працы савецкіх інжынераў і рабочых у навукова-даследчых інстытутах Савецкага Саюза, а таксама на тых савецкіх прамысловых прадпрыемствах, якія займаліся выпускам неабходнага абсталявання для будоўлі.

Народ Аб'яднанай Арабскай Рэспублікі ніколі не забудзе працавітасці і цяперня, якія праявілі савецкія інжынеры і рабочыя, што працавалі разам са сваімі братамі-егіпцянамі на будаўніцтве плаціны.

хароў пустыні — гэта ў літаральным сэнсе жыццё. Узвядзенне вышыннай плаціны — гэта стварэнне крыніцы жыцця для чалавека.

Народ Аб'яднанай Арабскай Рэспублікі сёння адзначае вялікае і светлае свята. Разам з вамі і мы падзяляем радасць з выпадку гістарычнай падзеі ў жыцці вашай краіны. Неракрыцце рэчышча Ніла і адвод вады па каналах азначае завяршэнне важнага этапу ў збудаванні вышыннай Асуанскай плаціны.

Савецкім людзям выпад гонар удзельнічаць у гэтым вялікім будаўніцтве, якое вядзе брацкі народ Аб'яднанай Арабскай Рэспублікі. Тут, на берагах вялікага Ніла, нашы народы прыкладаюць сумесныя намагання для перамогі над суровай прыродай у імя дабрабыту людзей працы.

Значэнне Асуана не толькі ў яго эканамічных паказчыках. Сёння святкуецца і велізарная маральна-палітычная перамога, перамога над сіламі імперыялізму і каланіялізму. Калі чатыры

АДРАС: ААР

ТАЛІН. На Талінскім доследным заводзе кантрольна-вымяральных прыбораў пачаўся выпуск новага прыбора—радыёізатопнага таўшчынямера. Ён прызначан для першага металургічнага гіганта ААР, які ўзводзіцца з дапамогай савецкіх спецыялістаў.

ПЕРМ. Апорна-кадавыя колы для галоўнага затвора вышыннай Асуанскай плаціны вырабілі ў гэтыя дні пермскія машынабудульнікі.

РУСТАВІ. Калектыў трубапракатнага цэха Рустаўскага металургічнага завода атрымаў ганаровы заказ будаўнікоў другой чаргі Асуанскага гідраузла—вырабіць да канца мая 45 тон труб спецыяльнага слячэння. Грузінскія трубапракатчыкі вырашылі датэрмінова выканаць гэта заданне. Праз некалькі дзён заказ будзе выкананы. У бліжучым годзе з Руставі ўжо адправілі ў ААР дзесяткі тон труб на будаўніцтва Асуанскай плаціны і завода медыцынскіх рэпаратаў.

Дарагі друг, у нашых махах Вы заўсёды былі з намі. Вы былі ў адзіным страі з намі ў барацьбе за новае жыццё. Гэтым самым Вы перакінулі мост дружбы з народам Арабскага Усходу і Афрыкі. Вы ўсталівалі ідэю салідарнасці паміж сапраўды рэвалюцыямі, здзейшчанымі ў імя лепшага жыцця для народных мас.

**У ІМЯ ДАБРАБЫТУ
ЛЮДЗЕЙ (З ПРАМОВЫ
М. С. ХРУШЧОВА)**

Мы знаходзімся на арабскай зямлі ў гістарычны час, калі будзецца грандыёзны помнік слава якога не згасне ніколі. Вада для жы-

гяды назад рэха выбуху абвясціла аб пачатку работ на Асуане, знайшліся такія людзі, якія сцвярджалі, што стварэнне вышыннай Асуанскай плаціны — гэта міраж, што народу вашай рэспублікі не па плячы такія задачы. Цяпер можна сказаць такім людзям — паглядзіце вакол, і вы ўбачыце, які подзвіг здзейсніў народ Аб'яднанай Арабскай Рэспублікі.

У стагоддзях будзе стаць велічная плаціна як помнік працоўнай творчай садружнасці нашых двух народаў. Тут у незвычайных для нашых людзей кліматычных умовах полеч з 30 тысячамі вашых рабочых, тэхнікаў і інжынераў працуе каля 2 тысяч савецкіх рабочых і спецыялістаў.

Гляджу, як працуюць нашы суайчынікі ў вашых умовах — а гэтыя ўмовы для нас, людзей поўначы, незвычайныя, — радуемся і ганаруся нашымі подзямі. Яны працуюць тут з натхненнем не толькі дзеля матэрыяльнага ўзнагароджання, а таму што атрымліваюць у сумеснай працы з арабскімі сябрамі вялікае маральнае задавальненне.

Гаворачы аб нашым супрацоўніцтве, аб дапамозе маладым дзяржавам, я ўспамінаю пра той час, калі абскроўлены першай сусветнай і грамадзянскай войнамі наш гераічны народ узімаў з руін сваю краіну і пачынаў будаўніцтва сацыялізма. Нам тады не ад каго было чакаць дапамогі. Я думаю, якое гэта вялікае шчасце для вызваліўшыхся народаў, што сацыялізм стаў велізарнай міжнароднай сілай, што маладым краінам, якія развіваюцца, ёсць на каго абазперціся.

Мы аказваем вам дапамогу, сябры, хоць, як вядома, і перад Савецкім Саюзам стаіць шмат праблем, што патрабуюць матэрыяльных затрат. Наш чарод ідзе на такую дапамогу таму, што ён добра ўсведамляе, якія цяжкасці даводзіцца пераадоляваць народам, што скінулі ярмо каланіялізму. У савецкага народа высока развіта пачуццё інтэрнацыянальнага абавязку.

Эканамічнае і тэхнічнае супрацоўніцтва паміж Савецкім Саюзам і ААР з'яўляецца толькі часткай той вялікай праграмы, якую ажыццяўляе ў гэтай галіне Савецкі Саюз у сваіх адносінах з многімі дзяржавамі Азіі, Афрыкі і Лацінскай Амерыкі. Краіны, якія развіваюцца, выкарыстоўваюць гэта супрацоўніцтва з Савецкім Саюзам і іншымі сацыялістычнымі краінамі як магутны рычаг у сваіх намаганнях па развіццю нацыянальнай эканомікі, умцаванню сваёй незалежнасці.

Калі чатыры гады назад вы тут, у Асуане, толькі пачыналі здзяйсненне вялікага працоўнага подзвігу, многія афрыканскія народы ўсё яшчэ пакутавалі ў каланіяльнай турме. Вытокі Ніла губляліся ў глыбінях заняволенай Чорнай Афрыкі. Сёння карта Афрыкі змянілася карэнным чынам. Цяпер больш як 30 афрыканскіх дзяржаў заваявалі палітычную незалежнасць.

Знаходзячыся тут, на берагах вялікага Ніла, хочацца верыць, што накітал прытокаў і ручаёў, якія паступова зліваюцца ў гэту адну магутную раку, будзе мацней і злівацца ў адзін магутны паток вялікі рух антыкаланіяльнага, антыімперыялістычнага адзінства. Мы ўпэўнены, што нікому не ўдасца разбіць, раздрабіць, раз'яднаць гэты магутны паток.

ПАМ'ЯЦІ О. В. КУУСІНЕНА



17 мая 1964 года пасля цяжкай і працяглай хваробы на 83 годзе жыцця памёр ОТА ВІЛЬГЕЛЬМАВІЧ КУУСІНЕН — член КПСС з 1904 года, член Прэзідыума Цэнтральнага Камітэта КПСС, сакратар ЦК КПСС, дэпутат Вярхоўнага Савета СССР, старшыня Камісіі па замежных справах Савета Нацыянальнасцей Вярхоўнага Савета СССР, верны вучань вялікага Леніна, выдатны дзеяч КПСС і міжнароднага камуністычнага руху, Герой Сацыялістычнай Працы.

Пачатак рэвалюцыйнай дзейнасці О. В. Куусіненя цесна звязан з барацьбой рабочага класа Фінляндыі, агульнарасійскім пралетарскім рухам. Яшчэ студэнтскім універсітэтам, у 1904 годзе, ён уступае ў рады сацыял-дэмакратычнай партыі Фінляндыі. Неўзабаве становіцца адным з кіраўнікоў яе левага, рэвалюцыйнага крыла і вядзе актыўную барацьбу супраць апартуністычнага кіраўніцтва фінскай сацыял-дэмакратыі, Ота Вільгельмавіч прымаў непасрэдны ўдзел у рэвалюцыі 1905 — 1907 гг., камандаваў атрадам рабочай Чырвонай гвардыі.

Прымаючы актыўны ўдзел у падрыхтоўцы Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, О. В. Куусінен у жніўні 1917 года ў Гельсінгфорсе сустраўся з Уладзімірам Ільчом Леніным. Па парадзе Леніна ён садзейнічаў у фінскім сейме абвастранню барацьбы супраць буржуазнага Часовага ўрада Расіі. У перыяд Кастрычніцкай рэвалюцыі О. В. Куусінен знаходзіўся ў самай густы рэвалюцыйнай барацьбы.

О. В. Куусінен — адзін з заснавальнікаў Камуністычнай партыі Фінляндыі, створанай у жніўні 1918 года.

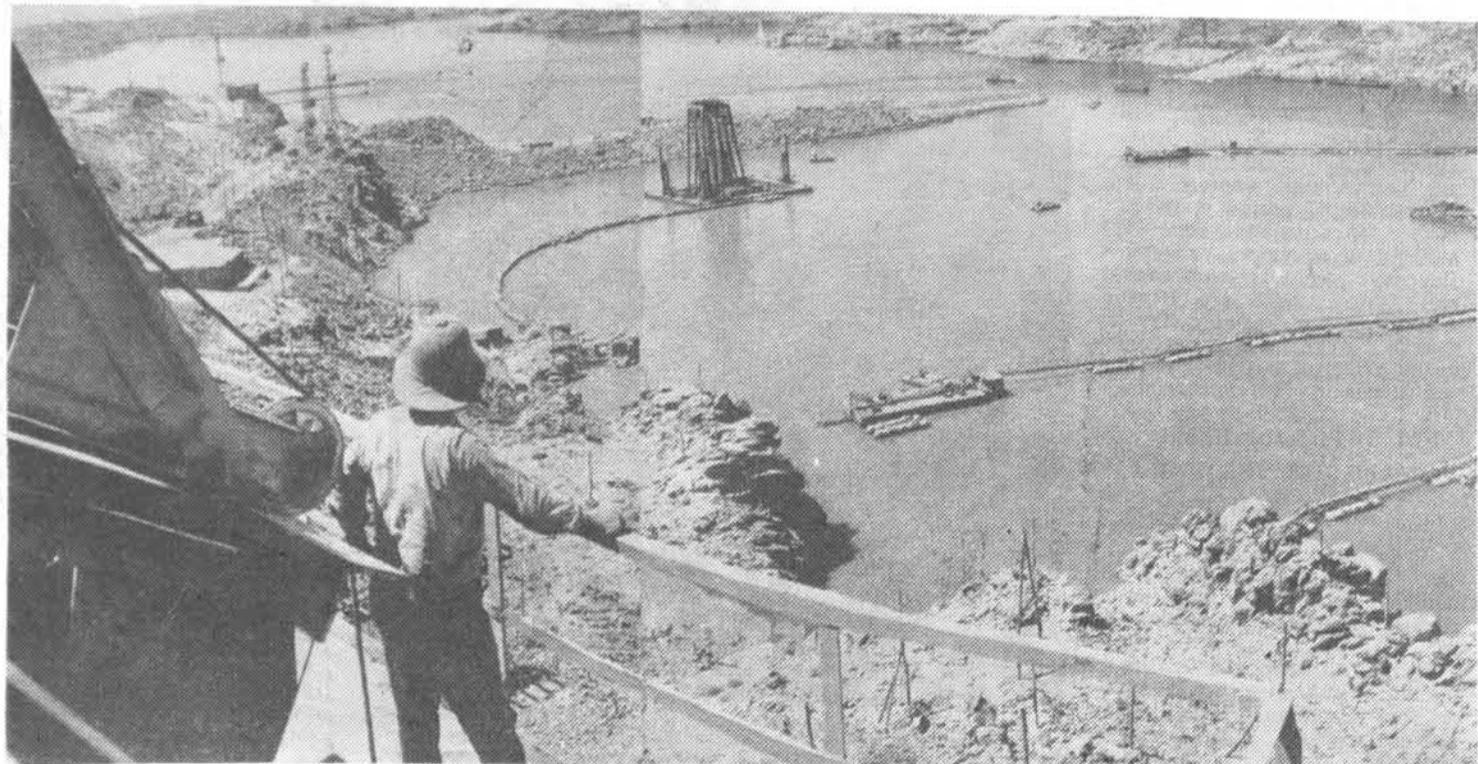
Імя Ота Вільгельмавіча добра вядома і карыстаецца вялікім аўтарытэтам у міжнародным камуністычным руху. Брацкія партыі высока цэняць яго выдатны ўклад у растлумачэнне і ажыццяўленне палітычнай лініі сусветнага камунізма, выказанай у Дэкларацыі 1957 года і Заяве 1960 года.

Высокаадукаваны марксіст, выдатны тэарэтык і вучоны, О. В. Куусінен актыўна ўдзельнічаў у творчай распрацоўцы актуальных праблем навуковага камунізма, стратэгіі і тактыкі рэвалюцыйнага руху.

Камуністычная партыя і Савецкі ўрад высока ацанілі выдатныя заслугі О. В. Куусінена, прысвоішы яму званне Героя Сацыялістычнай Працы і ўзнагародзішы чатырма ордэнамі Леніна.

На будаўніцтве вышыннай Асуанскай плаціны.

Фота А. ГАРАЧАВА.



ЮНАЯ ПИАНЕРЫЯ

звязана з жыццём піанерскай арганізацыі. Чырвоныя піанерскія гальштукі, тры канцы якога сімвалізуюць непарыўную сувязь трох пакаленняў: камуністаў, камсамольцаў і піанераў, з гонарам пасілі тыя, хто ствараў першыя калгасы, узводзіў новыя гарады, абараняў свабоду і незалежнасць Радзімы ў гады вайны, пракалдаў першыя шляхі ў Космас. Іменна ў піанерскіх арганізацыях выходзілі ў іх лепшыя якасці, вучылі любіць Радзіму.

Аснова піанерскай арганізацыі — дружба. Гэта старажытнае слова ўзята не выпадкова. Яно нібы сімвалізуе, што гэта баявы, моцны калектыў. Дружбы ёсць у кожнай школе, яны дзеляцца на атрады, а тыя, каб кожны з дзяцей мог выявіць свае здольнасці, складаюцца з некалькіх звенняў па 8—10 чалавек. Законы піанерскай арганізацыі вучаць юных ленинскую жыць, працаваць і вучыцца так, каб стаць карысным для Радзімы чалавекам.

Стась піанерам марыць кожны школьнік, таму што вельмі цікава жыццё дзетвары ў іх арганізацыі. Колькі выдумкі, колькі цікавых піанерскіх спраў можна назваць, і колькі іх нараджаецца штодзённа!

Піанеры адпраўляюцца ў турыстычныя паходы, у час якіх вывучаюць гісторыю роднага краю, адшукваюць герояў грамадзянскай і Айчынай войнаў. У многіх сёлах і гарадах можна пачуць такую фразу: «Зона піанерскага дзеяння». Гэта значыць, піанеры, якія жывуць у гэтай мясцовасці, узялі на сябе клопаты аб чысціні, парадку на дварах, клопаюцца аб малых, ахвотна дапамагаюць усім, хто мае патрэбу ў іх дапамозе. «Любая справа — на карысць людзям, гораду, раёну, краіне» — такі іх дэвіз. Карысныя, патрэбныя справы добра спалучаюцца з рамантыкай: карты зоны, рапарта, разведка, якая паведамляе аб непарадках.

Наш народ жыве па плане.

Маладая змена імкнецца быць падобнай на бацькоў, старэйшых братаў. Дзетвара вырашыла выканаць сваю, піанерскую двухгодку. Цяжка нават пералічыць усё, што зрабілі за гэты час дзеці: яны адкрылі шмат месцанараджэнняў карысных выкапняў, адправілі эшалоны металалому, з якога былі збудаваны дзесяткі трактараў, машыны, камбайнаў.

Пасадзілі мільёны кустоў і дрэў уздоўж шасейных і чыгуначных дарог, разбілі паркі і скверы, вывелі новыя гатункі кукурузы, пшаніцы і іншых раслін.

У нашай краіне каля 20 мільёнаў піанераў. І колькі б ні расказваў аб іх справах, усё мала, таму што з кожным годам усё больш новага і цікава-

га з'яўляецца ў піанерскіх атрадах.

Людзі розных прафесій, лепшыя рабочыя і нават цэлыя бригады становяцца піанерскімі ваяцкімі. Яны дапамагаюць дзецям знаёміцца з вятворчасцю, прывіваюць ім неабходныя працоўныя навыкі, добра арганізуюць іх волонты час.

40 год існуе піанерская арганізацыя імя Леніна. 19 мая ў 10 гадзін раніцы па ўсёй краіне прагучаць піанерскія горны. Шматмільёны атрад піанерскіх пастроіцца на Усесаюзную радыёлінейку. Лепшыя піанерскія атрады прымуць удзел у пераключэнні гарадоў, раскажуць аб сваіх справах. І разам з дзетварой адзначаць дзень нараджэння піанерскай арганізацыі імя У. І. Леніна будзе ўвесь савецкі народ. Ён верыць у сваю змену, прызнае вялікія заслугі арганізацыі ў выхаванні падрастаючага пакалення.



КОЖНЫ сапраўдны чалавек марыць пра жыццё так, каб пакінуць аб сабе добрую памяць. З імкненнем выхаванні падрастаючае пакаленне ў любові да сваёй Радзімы, у духу вернасці рэвалюцыйным традыцыям і заповятам бацькоў, рыхтаваць іх да грамадска-карыснай працы звязана зараджэнне ў нашай краіне дзіцячага камуністычнага руху.

Першы атрад «юных піанераў імя Спартака», як спачатку называлі гэту арганізацыю, улікі пры 16 друкарні Краснапрэсненскага раёна Масквы 19 мая 1922 года адбылася Усерасійская канферэнцыя РКСМ, якая паставіла распаўсюдзіць вопыт друкароў і стварыць атрады юных піанераў па ўсёй краіне. Праз два гады піанерскай арганізацыі было прысвоена імя Леніна.

Няма ў нашай краіне сям'і, якая не была б нейкім чынам

В звязі з апублікаваннем матэрыялаў о героях Олерона в редакцию продолжают поступать письма и материалы от наших читателей в стране и за рубежом. Сегодня мы печатаем воспоминания сына известного русского писателя Леонида Андреева, Вадим Леонидович с 1946 года — советский гражданин, живет в Женеве.

В НАЧАЛЕ 1944 г. в группу французских крестьян, насильно назначенных на работы по укреплению острова Олерона, попал и я. Нас под конвоем отправили на батарею «Трех Камней», расположенную на самом берегу океана.

Работа, на которую нас поставили, была страшно нелепа: мы, пользуясь отливом, должны были долбить скалы, чтобы воткнуть в сделанные отверстия деревянные столбы. Крестьяне чертыхались: — Пустая работа. Все равно во время прилива эти столбы всплывут и не спасут бошей...

Немецкий фельдфебель, наблюдавший за работами, придрался к одному из французских крестьян, по его мнению, долбившему камень без достаточного усердия. Я скрывал мое знание немецкого языка, но тут, увидев, что дело может кончиться плохо для француза, вмешался.

— Как это вы, французский крестьянин, вдруг говорите по-немецки?

Я сказал фельдфебелю, что я не француз, а русский эмигрант, имею участок земли на Олероне. Мы разговорились.

У нас на батарее работают русские военнопленные, — сказал фельдфебель и подошел пареня, долбившего неподалеку камень.

Паренек подходил медленно, и я успел разглядеть его: среднего роста, довольно плотный, темный, коротко остриженные волосы (он был без шапки), темные глаза, темное обветренное лицо с довольно сильно выступающими скулами: весь он был какой-то темный, сосредоточенный, даже мрачный. Коротко взглянув на меня, он уставился в землю, всем видом своим показывая, что многого от него не добьешься.

— Скажите, — я заговорил с ним по-русски, — как это могло случиться, что вы попали сюда, на немецкую батарею?

Паренек посмотрел на меня, он был явно изумлен: меньше всего на свете он ожидал услышать русскую речь в устах французского крестьянина, каким я ему

представлялся, но ничем, кроме короткого взгляда, остановавшегося на мгновение на моем потертом баскском берете, он не выразил своего удивления и, снова потупившись и помолчав, сказал:

— Это долго рассказывать. Вот если бы я мог с вами поговорить не здесь...

Во мне боролись два чувства: кто его знает, что этот паренек, оставшийся живым в чудовищных условиях немецкого плена, и вместе с тем ощущение, что я встретился с человеком необычным и, вероятно, очень несчастным.

Через несколько дней, воспользовавшись первым же отпуском, они пришли вдвоем, два Володи — Володя Антоненко и Володя Орлов.

УДИВИТЕЛЬНЫЙ ЮНОША

Они были очень не похожи друг на друга — настолько же, насколько один был сумрачен, молчалив и неразговорчив, настолько другой — весел, общителен и обаятельно молод. Казалось, что у Володи Орлова за плечами висит гармошка, что вот-вот он растянет меха и что в пляс пойдут не только люди, но даже столы и стулья.

В тот день у нас были в гостях Сосинские, переехавшие незадолго перед тем из Сен-Дени в Сен-Пьер. В доме было много детей и женщин, все говорили по-русски, и на наших гостей это произвело неизгладимое впечатление: после годов плена, мучений и пыток, когда судьба забросила их на самый западный край Европы, — вдруг они услышали, как какой-то русский мальчишка кричит:

— Да вы заходите, я за папой сбегал. Он в поле работает, тут недалеко.

И потом в большой столовой, слабо освещенной стеклянной дверью, выходящей в сад, угощение — липовый чай, кукурузные лепешки (от коньяка оба решительно отказались), яблоки, разговоры. Для них это было главное — русская речь, женские и дет-



Гэты здымак зроблен у піанерскім лагеры Крыжоўна пад Мінскам. На ім вы бачыце дзяцей нашых суайчыннікаў, якія разам з беларускімі піанерамі выстраіліся на ўрачыстай лінейцы.

ские голоса, которых оба не слышали уже давно.

Володей Орловым завладели дети, и он сам сразу проникся звонким детским миром, в который некоторую застенчивую серьезность вносила моя тринадцатилетняя дочь Оля.

Понемногу разговорился и Володя Антоненко. Он рассказал о том, как остался в

на несколько минут вырваться с батареи и положить ее в условленном месте на разрушенной ферме в деревне Морельер. Записку принесла домой дочь, засунув ее в плюшевого медведя (девочка с куклой) — она часто исполняла роль «почтальона». В записке говорилось о том, что немцы в течение ближайших суток предполагают сде-

двадцати лет, оказался душой русских партизан на острове Олероне, я думаю о том, что для этого нужно было больше, чем огромная сила воли. Всю свою силу, все помыслы и чаяния Володя Антоненко сосредоточил на одной цели — на борьбе с оккупантами, на борьбе во что бы то ни стало, при каких бы то ни было условиях.

Если при первом знакомстве он показался мне несчастным, то на самом деле это было другое — это было высокое чувство неудовлетворенности, происходящее от максимальных требований к самому себе. Его любовь к своей стране и ненависть к тем, кто напал на нее, как огонь паяльной лампы, расплавляли любую сталь и сжигали все барьеры.

В конце мая сорок пятого года от Н. М. Фатюкова на Ангулема накануне его отъезда в Советский Союз я получил письмо, в котором он писал мне:

«Я был перед самым боем в тюрьме Шато, и в одной из камер Володей Антоненко во время пребывания его там был написан на стене стишок:

«О ты, жилищница печальна,
Как ты холодна и темна.
Жильцов встречаешь ты случайно —
Знать, скучаешь ты одна».

Вл. Антоненко.
Мы не знаем, каким допросам подвергало Володю гестапо, как оно старалось проникнуть в тайну русско-французского Сопротивления на острове — Володя не любил говорить об этом. Но мы знаем, что за все время нашей общей работы у нас не было ни одного провала и что заслуга в этом в первую очередь Володи Антоненко.

Вадим АНДРЕЕВ.

РАДА ШТО, ЗАХАВАЛА САВЕЦКАЕ ПАДДАНСТВА

Дарагія савецкія сябры! Мы жадаем выказаць вам нашу велізарную ўдзячнасць за пісьмо і цудоўныя кнігі, якія вы нам прыслалі.

Шлём вам прывітанне і найлепшыя пажаданні ад усёй нашай сям'і. Наш сын Томі, які ў мінулым годзе правёў летнія канікулы ў пянерскім лагерах пад Мінскам, таксама шле прывітанне і найлепшыя пажаданні юным піянерам і жыхарам вашага цудоўнага гасціннага горада, а таксама просіць перадаць прывітанне персаналу бальніцы, дзе так добра даглядалі Томі, калі ён захварэў.

Дарагія сябры, вы, мабыць, ужо ведаеце, што пасля 22 год разлукі я ўпершыню сустрэлася са сваёй сям'ёй у СССР мінулым летам, а ў гэтым або ў будучым годзе збіраюся з мужам і дзецьмі зноў паехаць да сваіх родных. Але пачну спачатку.

У палоне ў немцаў я сустрэлася з маім будучым мужам Томам Холам, і палон для нас быў аблегчэннем тым, што ў нас з ім аказалася вельмі многа агульнага; таму я без вагання выйшла замуж за англічаніна, які нарадзіўся і вырас у Галаанды, бо я была пераканана, што ён быў і заўсёды будзе вялікім сябрам Савецкага Саюза. 10 мая 1945 года нас вызвалілі з фашысцкага палону, і мы з Томам адсвяткавалі сваё вызваленне — мы пажаніліся.

Выйшаўшы замуж за англічаніна, я аўтаматычна атрымала англійскі пашпарт, але не перастала лічыць сябе грамадзянкай Савецкага Саюза, я ганаруся гэтым званнем. Хоць я паехала са мужам у Англію, але ўсё роўна любіла Савецкі Саюз, маю Радзіму, дзе яшчэ дзяўчынкай аразумела ўсе перавагі сацыялістычнага грамадства, якіх тут мне не хапае.

Як толькі мы прыехалі ў Англію ў 1945 годзе, я адразу ж устанавіла кантакт з савецкімі ўладамі, каб маё становішча ў гэтай краіне было ім зусім зразумелым.

Я вельмі непакоілася аб сваёй сям'і, з якой нацысты

вырвалі мяне ў 1942 годзе ва ўзросце 15 год. Жылі мы ў той час у Крыме. Я прасіла савецкія ўлады паведатиць мне што-небудзь аб ёй. Яны шукалі маю сям'ю па ўсяму Савецкаму Саюзу, былі заклапочаны гэтым амаль таксама, як і я, але пошукі не далі ніякіх вынікаў. Я страціла надзею і прыйшла да вываду, што мая маці і ўся мая сям'я сталі ахвярамі нацысцкага тэрору. Але сувязь з савецкімі ўладамі я працягвала падтрымліваць з лаяльных і сентыментальных меркаванняў. У мяне яшчэ не было савецкага пашпарта, калі мяне вывезлі з дому. Я звярнулася з просьбай аб выдачы мне савецкага пашпарта ў гэтай краіне, і ён быў мне выданы пасля таго, як савецкімі ўладамі былі ўважліва правяраны мае сумленні і лаяльныя адносіны да Савецкага Саюза.

І вось у мінулым годзе аказалася, што хоць я і страціла ўсялякую надзею адшукаць сваіх родных, Савецкі Чырвоны Крыж гэтай надзеі не страціў. Ён працягваў сваю сістэматычную працу — пошукі страчаных сваякоў. І вось, нарэшце, яны знайшлі цяпер маю сям'ю. Гэта былі самыя цудоўныя навіны, якія чалавек толькі мог атрымаць.

Каля Ташкента, ва Узбекістане, у г. Ленінску, па вуліцы Карла Маркса, 64, жыла мая маці з сям'ёй. Усе неабходныя дакументы былі аформлены для мяне без затрымкі савецкімі ўладамі ў Лондане, якія былі вельмі задаволены, што ўсё так шчасліва скончылася. Маё вяртанне дадому было, як сон, які стаў сапраўднасцю. Калі я прыбыла ў Маскву, мяне сустрэў адзін з работнікаў вашага Камітэта. Я ўбачыла будынак універсітэта і Красную плошчу, метро і тысячы новых дамоў, пабудаваных для савецкіх людзей.

З Масквы я вылецела ў Ташкент, каб сустрэцца з маці, якую не бачыла 22 гады. Яна чакала мяне ў Ташкентскім аэрапорце, разам з маім малодшым братам Ісіенам. Я пазнала іх адразу, прыгледзячы на гады разлукі. У самы першы момант яны мяне не пазналі. А потым мы кінуліся ў абдымкі адзін да аднаго — сям'я была разам. Потым мы накіраваліся

Лішучь ЗЕМЛЯКІ

да дому маёй сям'і. Яны аказалі мне цудоўны прыём; госці з'ехаліся з усяго раёна.

Паколькі павадленне аб маім прыездзе было змешчана ва ўзбекскіх газетах, мая сям'я атрымала віншаванні з усіх канцоў рэспублікі. Сваю сям'ю і ўсіх савецкіх сяброў і таварышаў, блізкіх і далёкіх, я дзякую за той цудоўны прыём, які яны мне аказалі. Да канца сваіх дзён я не забуду гэтага.

Прагрэс і дасягненні, якія я ўбачыла ў маёй цудоўнай краіне пасля ўсіх гэтых год, пераўзыйшлі мае самыя смелыя мары. Я лічу, што мая краіна ідзе ўперадзе ўсіх краін свету. Кожны тут мае добрую працу і добрае харчаванне, а значыць, і добра жыць.

Я ніколі не шкадавала аб тым, што захавала савецкае падданства, я вельмі ганаруся сваімі дзецьмі, якія кіруюцца вучэннем нашага бессмяротнага і любімага правядыра Леніна.

Дарагія сябры, я заканчваю пісьмо выказаннем нашай любові і адданасці партыі, ураду і народу Савецкага Саюза.

Зеліка ХОЛ-АСМАНАВА,
Томас Роберт ХОЛ,
Томі,
Лізі,
Максім.

Англія.

МАЯ БЕЛАРУСЬ ЗАЛЯЧЫЛА РАНЫ ВАЙНЫ

Дарагія суайчыннікі!
У сувязі з дваццацігоддзем з дня вызвалення Беларусі ад фашысцкіх захопнікаў я і мая сям'я пасылаем вам самыя найлепшыя пажаданні.

Мы радуемся тым вялікім поспехам, якіх дабіўся СССР і мая родная Беларусь за 20 паслаўзенных год.

За два гады, праведзеныя ў акупацыі, я была сведкай цяжкіх выпрабаванняў, якія выпалі на долю беларускага

народа. Многія гарады і вёскі былі разбураны і спалены, сотні тысячы мірных жыхароў былі знішчаны або адпраўлены, як і я, у Германію. Колькі голаду, холаду, зніжліванай працы і нечалавечых адносін перацярпелі мы, знаходзячыся там.

Вайна адарвала мяне ад родных мясцін, маё сямейнае жыццё склалася так, што я не магу вярнуцца на Радзіму, але ніколі не забываю яе. У 1962 годзе я мела шчасце са сваім мужам-бельгіяцам і дачкой пабыць у Беларусі пасля доўгіх год разлукі.

Колькі радасці я адчула, калі ўбачыла на месцах руін цудоўныя гарады і вёскі, пабудаваныя з вялікім густам. Жылыя дамы, бальніцы, школы, фабрыкі і заводы проста патануюць у зеляніне.

Зелячыла мая Беларусь раны вайны і шпаркімі крокамі ідзе ўперад. Але нельга злячыць раны ў сэрцах тых, хто згубіў сваіх родных: бацькоў, мужоў, дзяцей. Назаўсёды застаюцца нянавісць да вайны, да гітлераўскіх захопнікаў.

Каб ніколі нашых дзяцей не напаткалі такія цяжкія выпрабаванні, якія выпалі на нашу долю, заўсёды будзем змагацца за мір і гэты завет пакінем сваім дзецям, унукам.

Марыя ГАРОХ.

Бельгія.

ПЕРАКАНАЎЧЫЯ ДОКАЗЫ

Родную Беларусь я пакінуў у 1916 годзе. З тых часоў мне прыходзіцца жыць далёка ад радзімы. У часы гітлераўскай акупацыі Францыі я прымаў удзел у барацьбе з акупантамі, дапамагаў савецкім ваеннапалонным, якія знаходзіліся ў Ліёне і яго ваколіцах. Ад іх першых я пачуў пра зверствы фашыстаў і іх прысешнікаў, пра германскую барацьбу партызан і ўсяго савецкага народа. Падрабязней аб гэтым даведаўся пазней з кніг, часопісаў і газет, якія атрымліваю ад радзімы «Голасу Радзімы».

Гераніі савецкі народ зрабіў усё, каб перамагчы ворага, і ў паслаўзенныя гады з лічэ большай энергіяй узяўся не толькі аднаўляць разбуранае, але і будаваць больш прыгожае новае. Пабудаваны фабрыкі, электрастанцыі, гарады і г. д. Увесь свет быў узрушаны бяспрыкладным подзвігам савецкіх касманаўтаў.

таў. За адно дзесяцігоддзе мільёны савецкіх людзей пераехалі ў новыя кватэры. Усё гэта робіцца ў імя чалавека, на карысць чалавеку.

Разам з тым Савецкая дзяржава нязменна і паслядоўна вядзе барацьбу з паслабленнем міжнароднага напружання, за мір, за папярэджанне тэрмадыдэрнай вайны.

На жаль, сваімі начыма мне не давалася ўбачыць вялікіх пераўтварэнні на маёй Радзіме, але расказы пабываюшых там людзей, кнігі, часопісы, газеты і пісьмы, якія я атрымліваю ў вялікай колькасці, даюць мне пераканальныя доказы. Ганаруся сваёй Радзімай, яе геранічным працавітым народам і разам з усімі людзьмі добрай волі радуся наступнай дваццатай гадавіне вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх варвараў.

І. СІНЯЎСКІ.
Францыя.

«У кожнага з нас — любімая справа»

Гэта было ў 1957 годзе. Соня добра памятае той дзень, калі бацька вярнуўся з работы і яшчэ з парога радасна паведаміў:

— Ну, дарагія мае, збірайцеся ў дарогу. Дазвол на выезд у Савецкі Саюз атрыман. Хутка будзем на Радзіме.

Радзіма... Гэта слова не сыходзіла з вуснаў Васіля Мартынюка ўвесь час знаходжання яго на чужыне.

Доўгімі вечарамі ён расказваў дочцы аб роднай Брэстчыне. І перад вачыма дзяўчынкай паўставалі беластовыя бярозы, зялёныя гаі, прарыстыя ручайкі.

Соня вельмі любіла такія вечары-ўспаміны. Яна пражала слухала аб невядомай ёй краіне, дзе няма бедных і багатых, дзе здзяйснюцца ўсе мары...

А ў каго няма мар! Вось і ў яе, Соні, была свая мара. Ёй вельмі хацелася вучыцца. Але ці магла ажыццявіцца яе мара ў Аргенціне, дзе кніжкі вельмі дарагія, а месячны заробтак разлічан на самыя неабходныя патрэбы. А там, на Радзіме бацькі, вучыся, колькі хочаш, і плаціць не трэба.

Вось чаму Соня вырашыла пакінуць краіну, дзе нарадзілася і з радасцю пайшла насустрач новаму жыццю.

— Радзіма бацькі прыняла мяне, як родную, — кажа яна. — У Савецкім Саюзе ажыццявілася ўсё, аб чым я марыла доўгія гады. У мяне ёсць любімая работа. Я ўзначальваю камсамольска-маладзёжную брыгаду на прамысловым камбінаце. А вечарам вучыся ў тэхнікуме лёгкай прамысловасці. Хутка скончу, а тады пайду ў інстытут прыкладнага мастацтва. Мне вельмі хочацца ствараць прыгожыя тканіны для нашых жанчын.

У нас на камбінаце ўся моладзь вучыцца. Нядаўнія вучаніцы становяцца майстрамі сваёй справы. Вось Ліда Капуцок, мая вучаніца, ў мінулым годзе атрымала атэстат сталасці, а сёлета рыхтуецца да паступлення ў інстытут. А Галіна Іваноўская і Люда Галіч атрымалі дыпламы інжынераў-канструктараў. Такіх, як яны, на камбінаце многа.

З намі разам прыехалі ў Брэст семі М. Пстыгі і А. Шчэрбы. Іх дзеці таксама ажыццявілі свае мары. Анатоль Пстыга вельмі хацеў стаць настаўнікам. І ў гэтым годзе ён атрымлівае дыплом выкладчыка замежных моў. Віктар, яго брат, працуе механікам на электрастанцыі і рыхтуецца да паступлення ў Мінскі політэхнічны інстытут. Разам са мной працуе дачка Шчэрбы Вольга. Дзяўчына вельмі любіць спорт. У мінулым годзе яна стала чэмпіёнкай Беларусі па матацыклетнаму спорту.

С. БЕНЕНСОН.

ІВАН Карчык і Андрэй Ваўковіч працуюць на Мінскім аўтамабільным заводзе. Вельмі цікавыя яны людзі, простыя, шчырыя, вясёлыя. Асабліва Іван Іванавіч Карчык. Адчуваеш сапраўднае задавальненне ад размовы з ім. Ён добра разбіраецца ва ўсім; ведае, што робіцца за рубяжом, каментуе падзеі ў нашай краіне. Нават цяжка паверыць, што чалавек 24 гады прабыў на чужыне.

Сям'я Карчыкаў да 1956 года жыла ў Аргенціне.

— Вы ўжо многа разоў, напэўна, пісалі аб такіх, як я, многа чулі сумных расказаў аб тым, што прымушала людзей пакідаць Радзіму. У нас усё было так, як у тысячы беларусаў, абяздоленых і прыгнечаных. Я з вялікім задавальненнем раскажу аб тым, як жыўу зараз.

Карчыкі (бацька, маці і сын Іван) прыехалі ў Мінск у 1956 годзе. Атрымалі адразу кватэру, работу, Іван Герасімавіч — Іванаў бацька — разам з сынам кожную раніцу накіроўваўся на завод. Разам працавалі яны на Мінскім аўтамабільным. У гэтым годзе бацька ідзе на пенсію. Пенсія будзе немалая. У яго рабочы стаж уваходзяць і тыя гады, якія ён працаваў на капіталістаў у Аргенціне. У Івана Герасімавіча пад Навагрудкам ёсць сваякі ў роднай вёсцы. Вось да іх ён збіраецца з жонкай і ўнучкай паехаць на ўсё лета — цягне чалавека ў родныя мясціны.

Карчына-малодшага добра ведаюць на заводзе. Ён ударнік камуністычнай працы, вядзе вялікую грамадскую работу. У інструментальным цэху, дзе працуе Іван, яму даручаюць самыя адказныя заданні, яго любяць таварышы, дзеньці начальства.

— Не было ў мяне ўсяго гэтага ў Аргенціне. Ніхто не быў зацікаўлены ў тым, каб я лепш працаваў, добра жыў. Нікому не было да мяне ніякай справы. Я вельмі рад, што прыехаў у Беларусь. Увесь гэты час мы атрымліваем пісьмы з Аргенціны ад знаёмых. За 8 год, што мы жывём у Савецкім Саюзе, там жыццё ўздаражала ў 16 разоў.

Бываюць і ў нас цяжкасці. Але тут чамусьці яны нікога не палюхаюць. Людзі разумеюць, што гэта часовае з'ява. Я не проста вымаўляю прыгожыя словы, калі гавару, што мне тут добра жыцца. Ведаю, што чакае мяне заўтра, я ўпэўнены, што не застануся без работы, што ніхто не выкіне мяне з кватэры. Усё, што я маю, гэта трывалася, надоўга. Ды вось пагутарыце яшчэ з Андрэем Ваўковічам, ён вам скажа тое ж самае. У іх вялікая сям'я: бацька, маці, трое сыноў. Усім знайшлася работа на Радзіме, ніхто не аказаўся лішнім.

ЯНЫ — ДОМА

І сын. Завод даў мне асобную кватэру. Цяпер бацькі і адзін брат працуюць на радыёзаводзе, а мы з малодшым Ігнатам — на аўтамабільным заводзе. Ігнат — выдатны шахматыст, выступае за заводскую шахматную каманду на спаборніцтвах і пакуль што заўсёды выходзіў пераможцам. Бацькі хутка пойдуць на пенсію. Ім, як і бацьку Карчыка, залічаць стаж работы ў Аргенціне.

Ажаніўся Андрэй Ваўковіч ужо тут, на Радзіме, з такой жа рээмігранткай, як і сам. Яна разам з бацькамі жыла за мяжой, так што таксама паспытала заморскага раю.

Людзі, якім прыйшлося пагараваць у чужых краях, разумеюць і цэняць перавагі нашага ладу, нашага спосабу жыцця. Вось хаця б такі выпадак. Сын Андрэя і Фядосі Ваўковічаў нарадзіўся вельмі слабым, кволым, спачатку многа хварэў. Дзціцыя ўчастковы ўрач з асаблівай увагай сачыў за ім. Яго не трэба было нават выклікаць, ён заўсёды сам прыходзіў да іх, уважліва аглядаў дзіця, лячыў, даваў парады, вышываў лякарствы. Ваўковічам гэта не каштавала ні капейкі. Такіх прыкладаў можна прывесці вельмі многа: гэта і магчымасць вучыцца бясплатна, і адсутнасць беспрацоўя, і добрыя сяброўскія адносіны людзей у калектыве. І тая дапамога, якую дзяржава заўсёды аказвае тым, каму яна патрэбна, і многае іншае.

Людзі, якія вярнуліся на Радзіму праз дзесяткі год, адчуваюць сябе раўнапраўнымі членамі Савецкай дзяржавы.

Д. ЧАРКАСАВА.

— У Аргенціне мы ўвасць час дрэнна жылі. — расказвае Андрэй Ваўковіч. — Цяжка бацькам было пракарміць траіх дзяцей. Яны працавалі з ранку да вечара, а мы бегалі па вуліцы без нагляду. Падраслі, адразу дапамагаць пачалі. Я добра памятаю, што толькі і жылося нам крыху лягчэй тады, калі Савецкі Саюз ваяваў з Германіяй. Лягчэй было матэрыяльна, але мы вельмі перажывалі за сваю краіну, за свой народ. Маці мая — свядомая жанчына. Яна яшчэ ў Аргенціне пазнаёмілася з камуністамі, слухала іх, спачувала. Беларускія, рускія, украінскія эмігранты аб'ядноўваліся ў розныя клубы, шллі адзінне, збіралі грошы, усім, чым маглі, дапамагалі Радзіме.

Пасля вайны, як толькі прадставілася магчымасць вярнуцца дадому, мы зрабілі гэта адны з першых. Сям'я ў нас дружная, мы заўсёды разам, і тут рознагалоссяў не было. Спачатку жылі ўсе разам, потым я ажаніўся. У мяне растуць дачка

і сын. Завод даў мне асобную кватэру. Цяпер бацькі і адзін брат працуюць на радыёзаводзе, а мы з малодшым Ігнатам — на аўтамабільным заводзе. Ігнат — выдатны шахматыст, выступае за заводскую шахматную каманду на спаборніцтвах і пакуль што заўсёды выходзіў пераможцам. Бацькі хутка пойдуць на пенсію. Ім, як і бацьку Карчыка, залічаць стаж работы ў Аргенціне.

Ажаніўся Андрэй Ваўковіч ужо тут, на Радзіме, з такой жа рээмігранткай, як і сам. Яна разам з бацькамі жыла за мяжой, так што таксама паспытала заморскага раю.

Людзі, якім прыйшлося пагараваць у чужых краях, разумеюць і цэняць перавагі нашага ладу, нашага спосабу жыцця. Вось хаця б такі выпадак. Сын Андрэя і Фядосі Ваўковічаў нарадзіўся вельмі слабым, кволым, спачатку многа хварэў. Дзціцыя ўчастковы ўрач з асаблівай увагай сачыў за ім. Яго не трэба было нават выклікаць, ён заўсёды сам прыходзіў да іх, уважліва аглядаў дзіця, лячыў, даваў парады, вышываў лякарствы. Ваўковічам гэта не каштавала ні капейкі. Такіх прыкладаў можна прывесці вельмі многа: гэта і магчымасць вучыцца бясплатна, і адсутнасць беспрацоўя, і добрыя сяброўскія адносіны людзей у калектыве. І тая дапамога, якую дзяржава заўсёды аказвае тым, каму яна патрэбна, і многае іншае.

Людзі, якія вярнуліся на Радзіму праз дзесяткі год, адчуваюць сябе раўнапраўнымі членамі Савецкай дзяржавы.

Д. ЧАРКАСАВА.

Брэст.

ДРУК ЛЕГЕНДАРНАГА ПАЛІКА

У пачатку 1943 года на Барысаўшчыне выдаваліся тры падпольныя газеты: друкарскім спосабам друкаваліся «Большавіцкая трыбуна» на беларускай мове, «Большевицкая правда» на рускай мове; газета «Чырвоны партизан» друкавалася на машыныцы. Акрамя іх, штодзённая выпускалася «Весті из Москвы», у якіх змяшчаліся важнейшыя матэрыялы, прынятыя па радыё. Усе гэтыя выданні рэдагаваў Даніл Капыткоў. Кругласутачна працавалі калектывы рэдакцый і друкарні. Вопытны радыёперадачы для газет, да 9 гадзін раніцы машыністкі Саша Ганчарэвіч і Насця Гудкова размяжалі іх на пішучых машынах. Гэтыя першыя экзэмпляры дастаўляліся ў атрады. Да 12 гадзін дня, а ішчы раз і раней, матэрыялы, прынятыя па радыё, былі ўжо надрукаваны друкарскім спосабам і распаўсюджаны сярод партизан і насельніцтва.

Газета «Большавіцкая трыбуна» і «Большевицкая правда» былі цесна звязаны

з народнымі месціцамі і насельніцтвам Барысаўскага і іншых раёнаў Мінскай вобласці. У рэдакцыю паступалі пісьмы з многіх партизанскіх атрадаў і вёсак.

Вясной 1943 года вораг скамантраваў вакол возера Палік вялікія сілы і блакіраваў народных месціцаў. Партизанскія атрады занялі кругавую абарону. Ішла напружаная барацьба. На партизанскія лагеры сыпаліся снарады, міны і бомбы. Але рэдакцыя і друкарня не спынялі работу. Пад агнём праціўніка яны выпускалі газеты, лістоўкі і адпраўлялі на пярэдняй край абароны. Пасля таго, як вораг заняў лагеры, ва ўмовах няспынных жорсткіх схватак выпуск друкаваных выданняў быў спынен. Аднак прыём па радыё зводак Савінфармбюро працягваўся, яны размяжаліся з дапамогай алоўка і капіравальнай паперы.

К восні рэдакцыя вярнулася ў лагер. У гэты час з Мінскага падполля на Палік прыбыў ініцыятывы і вопытны журналіст Уладзімір Міхайлавіч Вержбаловіч.

Зразумела, з якой радасцю Капыткоў прыняў яго. Вержбаловіча прызначылі намеснікам рэдактара. Літаратурнымі супрацоўнікамі рэдакцыі сталі Валерый Баранаў і Мікалай Вайцянкоў, наборшчыкам — Аляксандр Грушын, друкар — Васіль Кароль.

Рэдакцыйна-друкарскі калектыв у чале з Капытковым працаваў сапраўды самааддана. З атрадаў брыгады «Дзядзі Коля» і імя Панамарэнка кожны дзень прыходзілі сувязныя і атрымлівалі літаратуру. Супрацоўнікі рэдакцыі і друкарні рознымі шляхамі здабывалі паперу, фарбы, капірку і стужкі для пішучых машынак. Шмат паперы і фарбы паступала з Барысаўскай друкарні.

Вясной 1944 года гітлераўцы зноў блакіравалі палікаўцаў. На працягу многіх дзён ішлі крываваыя баі. У гэты цяжкі перыяд работнікі друку працавалі яшчэ больш упарта, не шкадуючы сваіх сіл і жыцця. У друкарні была на зыходзе фарба. Рэдактар загадаў друкару Каралю накіравацца ў брыга-

ду бягомльскіх партизан за фарбай. Той, ужо будучы хворы тыфам, не сказаў аб гэтым нікому, пусціўся ў 30-кіламетровое падарожжа. Заданне выканаў і адразу злёг. Захварэў тыфам і Капыткоў.

Пад агнём ворага рэдакцыя і друкарня вымушаны былі пераходзіць з месца на месца. Галодныя, дрэнна апранутыя супрацоўнікі неслі на сваіх плячах цяжкія касы са шрыфтом, друкарскія станкі, паперу і архівы. Хворы рэдактар, ледзь трымаючыся на нагах, браў у рукі тапор і наладжваў новае месца для кас, хадзіў у атрады за матэрыялам, рэдагаваў карэспандэнцыю. Кароль рабіў усё, што было ў яго сілах. Самааддана працавалі Уладзімір Вержбаловіч, Саша Ганчарэвіч, наборшчыца Наташа Ляўшова і іншы.

Вакол брыгады «Дзядзі Коля» сціснулася кольца ворага акружэння. Гітлераўскія банды ўварваліся ў пушчу.

Старшы наборшчык Павел Юраўскі біўся з ворагам, пакуль былі патроны. Калі да яго прыблізіліся гітлераўцы, ён апошняй гранатай узарваў сябе і ворагаў.

Машыністка Клава Фадзіна, будучы цяжка параненай пры прарыве варажэй блакады, апошнім патронам абарвала сваё жыццё, але не здалася ў палон. Загінула ў баіх Валерый Баранаў, Аляксандр Грушын, Наташа Ляўшова была ранена ў галаву.

Скончылася блакада. Рэдакцыя і друкарня аднавілі работу і з гонарам выконвалі свой абавязак да прыходу Савецкай Арміі.

Рэдакцыя, якую ўзначальваў Даніл Фраловіч Капыткоў, выпусціла звыш 200 тысяч экзэмпляраў лістовак.

Як жа склаўся лёс байцоў партизанскага друку?

Даніл Капыткоў працуе ў Барысаўскім сельскім вытворчым райкоме. Уладзімір Вержбаловіч — былы дырэктар друкарні выдавецтва «Звязда», цяпер на пенсіі. Наташа Ляўшова — дырэктар атэлье ў Бабруйску. Саша Ганчарэвіч, яна ж Капыткова — эканаміст Барысаўскага завода хімічных вырабаў. Васіль Кароль — настаўнік сярэдняй школы на торфазавадзе «Чырвоны сцяг» Мінскага раёна. Мікалай Вайцянкоў загінуў у фронце.

К. ГЛУШАНІН.

ДА 20-ГОДДЗЯ ВЫЗВАЛЕННЯ БЕЛАРУСІ



У 1941 годзе Веры Лясных не было яшчэ і 18 гадоў. Дзяўчына жыла ў Беразіно. Яна толькі што закончыла дзевяць класаў. Як і яе сяброўкі, хадзіла ў кіно, чытала кнігі. Цёплымі летнімі вечарамі каталася на лодцы па Беразіне. Марыла.

Светлыя дзявочыя мары памерклі, заціх званкі смех: з захаду насунулася чорная хмара

СЛАЎНАЯ ДАЧКА

пажараў, смерці, разбурэнняў. На кожным кроку бачыла Вера здэкі і катаванні. Сціскалася сэрца ў грудзях, расла нянавісьць, жаданне помсты.

Вера пачала настойліва шукаць сувязі з партизанамі, аб дзейнасці якіх у наваколлі з першых дзён вайны хадзіла шмат розных чутак. І хутка дзяўчыне ўдалося знайсці тых, каго шукала.

У час вайны сям'я Лясных пераехала з Беразіна ў вёску Навасёлкі і жыла ў невялікім доміку рамонтнага рабочага ля шашы Мінск — Магілёў. Тут і сустрэлася Вера з партизанамі Сяргеем Залуцкім і Антонам Яблонскім. Яна расказала ім аб сваім жаданні змагацца з акупантамі і прасіла ўзяць яе з сабой.

Але хлопцы далі ёй заданне застацца дома, збіраць звесткі аб нямецкіх войсках і іх перамяшчэнні і паведамляць аб усім гэтым партизанскаму камандаванню. Вера згадзілася, яна стала сувязной атрада народных месціцаў № 345, што дзейнічаў на тэрыторыі Бярэзінскага раёна.

Юная разведчыца пачала рэгулярна сачыць за перамяшчэннем нямецкіх войскаў па шашы, наведвала Беразіно, звяз-

лася з падпольшчыкамі, якія там дзейнічалі. Праз яе камандаванню атрада часта ўдавалася атрымліваць каштоўныя звесткі.

Так, напрыклад, было 22 снежня 1942 года. Карнікі трыма калонамі рушылі наступаць на партизан. Адна калона павінна была рухацца ў напрамку на вёску Мачанск, другая — на Дулебы, трэцяя — на Мацевічы. Але не паспелі яшчэ гітлераўцы выехаць з Беразіна і Пагоста, дзе стаялі гарнізоны, а камандаванне атрада ўжо ведала аб іх планах. Вера своечасова паведаміла аб усім. Аперацыя фашыстаў правалілася. Калона, якая рухалася ў напрамку Мацевічы — Галынка, была поўнасьцю знішчана. Сур'ёзныя страты панеслі і астатнія часці карнікаў.

У пачатку 1943 года гестапаўцам удалося схопіць Лясных. На допытах яе страшэнна каталі: ламалі пальцы, выкручвалі рукі, перабівалі ногі, рэзалі цела. Усё хацелі выпытаць у яе імяны сувязных, падпольшчыкаў, таварышаў. Абцалі захаваць яе маладое жыццё, калі яна выдасць ім партизанскую тайну. Але Вера нічога не выдала. Загінула, так і не назваўшы ні аднаго імя.

Гэты здымак зроблены ў адным з партизанскіх атрадаў, якія дзейнічалі на Піншчыне. Камісар атрада Фёдар Лісовіч (справа) уручае медаль «Партизан Вялікай Айчыннай вайны» І ступені партизану-разведчыку Мікалаю Кулакевічу.

За некалькі дзён да гэтага ўрачыстага дня Мікалай Кулакевіч і яго баявы таварыш Мікалай Леўчык, выканаўшы баявое заданне, вярталіся ў лагер. Яны зайшлі ў хату на хутары Хобат Лунінецкага раёна, наб адпачыць. Раптам іх акружылі гітлераўцы. Каля трох гадзін адстрэльваліся партизаны-разведчыкі. У баі быў цяжка паранены Мікалай Леўчык. Патрыёт не хацеў жывым трапіць у рукі фашысцкіх катаў і падарваў сябе гранатай. Мікалай Кулакевіч здолеў дабрацца да сваіх.

Пазней атрад, у якім знаходзіўся Кулакевіч, удзельнічаў у налёце на варожую калону. Адважны партизан першым узяўся ў атаку і быў забіты варожай куляй.

Фота В. ЛУПЕЙКІ.

ДА 20-ГОДДЗЯ ВЫЗВАЛЕННЯ БЕЛАРУСІ

ІХ ІМЁНЫ ПАКРЫТЫ ГАНЬБАЙ

Лета 1941 года... Фашысцкія боты топчучь палі калгаса «Светлы шлях» Драгічынскага раёна. Гневам і боллю перапоўнены сэрцы сялян. Але ў сям'і не без вырадка. Знайшлася і ў Сухаве сям'я здраднікаў — сям'я Феадосія Папенкі.

Феадосій Папенка і яго старэйшы сын Васіль у першыя ж дні вайны сталі адкрытым, памагатымі акупантаў.

Першай ахвярай Васіля Папенкі стаў дэпутат Рудскага сельсавета, аўтарытэтны і ўсім паважаны чалавек Севасцяян Шурхай. Схаваўшыся ў жыццё каля дома Шурхай, бандыт падцярпеў сваю ахвяру. Сярод бела дня прагучалі два выстралы.

Праз некалькі дзён Папенка расправіўся з сястрой дэпутата Марыяй, яе мужам і трыма дзецьмі, а таксама з 18-гадовым сынам Севасцяяна Шурхай — Аляксандрам.

Па даносу Папенкі і ім уласнаручна толькі ў вёсцы Сухое расстраляна 57 чалавек, у тым ліку старыя, жанчыны, дзеці.

За што ж забіваў гэты вораг савецкіх людзей?

Дастаткова было Папенку даведацца, што хто-небудзь з сялян выказвае спакуванне партизанам, — уся сям'я зараз жа знішчалася. Вось адзін з яго прыёмаў. Ноччу ў хату селяніна заходзіць група людзей. Яны прасяць не запальваць святла, гавораць у паўголосе, выстаўляюць ля дзвярэй вартавога, сцвярджаюць, што яны партизаны, праклінаюць немцаў, паліцаў.

Безумоўна, сяляне радыюцца сустрэчы са сваімі людзьмі, аддаюць апошні кавалак хлеба і сала. Папенка і іншыя пераапранутыя паліцэйскія радыюцца чарговай паспяховай «операцыі». У наступную ноч сялян расстрэльваюць. Такім чынам былі знішчаны семі Міхаіла Караля, Авакума Кузьменчука, Мефодзія Шурхай, Аляксея Леанчука і іншых. У кожнай гэтай сям'і забіта па двое-трое дзяцей.

Васіль Рыгоравіч Жугалоў пайшоў у партизаны. Даведаўшыся аб гэтым, Па-

пенка ўласнаручна расстраляў яго бацьку і маці.

Васіль Рыгоравіч і цяпер жыве ў вёсцы Сухое. Ён не забыў аб злачынствах Папенкі. Ён прад'яўляе яму рахунак за забойства старых бацькоў.

Папенка забіваў не толькі за спакуванне партизанам або сувязь з імі. Ён часам гэта рабіў дзеля забавы.

Калгасніца Тацыяна Ільінічна Мазырчук расказала аб такім выпадку. Аднойчы днём Папенка з'явіўся ў вёсцы Сухое п'яны. Узброены аўтаматам і пісталетам, ён задавалена ўхмыляўся, назіраючы, як жыхары спышаліся схвацацца ад яго. Ён бачыў, як адна дзесяцігадовая дзяўчынка забегла ў хлест. Папенка зняў аўтамат і аўтаматнай чаргой прашыў варты. Пасля яго а'дзеду бацькі вынеслі забітую ім дзяўчынку.

Бацька і сын Папенкі ведалі, што іх чакае за ганебныя ўчынкі. Таму ў 1942 го-

дзе яны пераязджаюць усёй сям'ёй у г. п. Іванава пад ахову фашыстаў. З гэтага часу размах іх дзейнасці робіцца значна шырэйшым. Здраднікі праікаюць у найбольш адаленыя вёскі — Гнеўчыцы, Залядыне, Уласаўцы і іншыя і ўсюды пакідаюць свой крываваы след.

У вёсцы Гнеўчыцы Васіль Папенка сустрэўся яшчэ з адным здраднікам — Васілём Марчуком.

Да вушэй бандытаў дайшло, што жыхар гэтай вёскі Сцяпан Галякевіч падтрымлівае сувязь з партизанамі. І яны па-зверску расправіліся з Галякевічам і яго сям'ёй. Спачатку яго прымусілі выпяцаць яму, потым расстралялі дзяцей Галякевіча — двухгадовага Васю, двухмесячнага Сярожу і чатырохгадовую Надзю, а за тым і жонку.

Сцяпан Галякевіч етаў, прывязаны да павозкі, і павінен быў бачыць усё, перш чым расстралялі яго самога.

У той жа вёсцы Гнеўчыцы ў 1943 годзе Васіль Марчук уласнаручна расстраляў сям'ю Савелія Якаўлевіча Серады. Ён, яго жонка Галіна Іосіфаўна і дзевяцімесячная дачка Верачка былі бязлітасна забітыя рукой здрадніка.

У гэтай жа вёсцы Марчук і Папенка забілі селяніна Антона Міхальчука, яго жонку і дваіх дзяцей, не пашкадавалі нават глуханяму.

Людзі падлічылі, што за гады акупацыі здраднікі Папенка і Марчук забілі звыш 1000 чалавек.

Марчук і Папенка цяпер жывуць у ЗША. Магчыма, яны думаюць, што людзі забылі аб іх злачынствах. Не, не забылі. На іх імёнах ляжыць кляймо ганьбы.

І. ГЕРАШЧАНКА.

«Голас Радзімы»
№ 39—40 (824—825)

ДА 20-ГОДДЗЯ ВЫЗВАЛЕННЯ БЕЛАРУСІ

На Галоўнай магiстралi Мiнска — праспекце iмя Ленiна на першым паверсе вялікага шматпавярховага дома размяшчаюцца Цэнтральны кнiжны магазiн. Толькi яго гандлявая плошча займае 310 квадратных метраў. Дайжыня кнiжных палiц, калi iх выцягнуць у адну лiнiю, складзе 504 метры. Асартымент магазiна складае звыш 35 000 назваў кнiг. У магазiне прадстаўлена лiтаратура па ўсiх галiнах навукi, тэхнiкi, культуры i мастацтва.

Штодзiнна магазiнам прадаецца каля 4000 экзэмпляраў кнiг. У мэтах лепшага абслугоўвання пакупнiкоў у магазiне наладжан прыем напярэднiх заказаў на кнiгi, намечаныя да выпуску ў бягучым годзе. Такая сiстэма вызваляе пакупнiка ад затраты часу на пошукi патрэбнай кнiгi: магазiн паведамiць яму паштоўкай або тэлефонным званком аб яе прыбыццi ў мага-



зiн. Ужо ў 1964 годзе было прынята 20 000 заказаў.

Вялікiм попытам карыстаюцца кнiгi беларускiх аўтараў. Дастаткова сказаць, што некаторыя кнiгi разыходзяцца лiтаральна за некалькi дзён. Бось, напрыклад, зборнiк вершаў беларускага паэта Петруся Броўкi «А днi iдуць» прададзены за чатыры днi. Хутка раскупляюць кнiгi Я. Купалы, Я. Коласа, А. Куляшова, Г. Шамякiна, М. Танка, Г. Мележа, Я. Брыля, С. Грахоўскага i многiх iншых. Толькi за некалькi месяцаў чытачы набылі

М i н с к у фоталiюстрацыях

У 1967 годзе Мiнску спайнiецца 900 год. Да гэтай даты навуковыя супрацоўнiкi рэспублiканскага архiва кiна-фондадыкiментнаў падрыхтавалi два вялікія альбомы фатаграфiй, прысвечаных Мiнску. У iх сабрана каля 200 лiюстрацый.

Фота ўваскрэшаюць у памяцi дарэвалюцыйны Мiнск. Вузельскія вуліцы, шматлiкiя завушкi, конка.

Багата прадстаўлены фатаграфiі савецкага Мiнска. Горад зусiм змянiўся, але гады Вялікай Айчыннай вайны на неслi страшэнныя раны сталiцы Беларусi. Лiюстрацый расказваюць аб аднаўленнi Мiнска i паказваюць цудоўнае аблічча нашага горада сёння.

На кiрмаш у Варшаву

Беларусь прыме ўдзел у 9-м мiжнародным кнiжным кiрмашы ў сталiцы Польшчы. З Мiнска ў Варшаву адпраўлена партыя лiтаратуры, якая выйшла ў свет у другой палавіне 1963 года i сёлета. Пераважная частка кнiг, якiя ўбачаць у Варшаве, выпушчана выдавецтвам «Беларусь». Адабраны таксама кнiгi выдавецтваў «Навука i тэхнiка», «Ураджай», «Вышэйшая школа» i «Народная асвета».



У НАС, У КНIЖНЫМ...

5 000 экзэмпляраў кнiг Шамякiна «Крыніцы», Мележа «Мiнскi напрамак», Маўра «Сын вады», Карпава «За годам год», Мiронава «Толькi мора навокал» i iнш.

Магiзiн з'яўляецца цэнтрам сустрэч лiсьменнiкаў з пакупнiкамі. Такiя сустрэчы праводзяцца амаль кожны месяц. Перад жымгiкiмi чытачамi паэты, пражiвi і лiтаратуразнаўцы выступаюць са сваiмi новымi творами, дзелiцца з iмi творчымi планами. Тут жа наладжваецца продаж кнiг з аўтаграфамi. I снежня 1963 года ў магазiн на чарговую сустрэчу прыйшлi Г. Танк, Н. Гiлевіч, А. Волскi, М. Зарыцкi.

Б. Спрычан, Г. Бураўкiн, А. Астрэйка i Р. Бязозкiн. Толькi за дзве гадзiны гэтай сустрэчы было прададзена 830 кнiг з аўтаграфамi.

Кнiгi беларускiх лiсьменнiкаў карыстаюцца вялікiм попытам не толькi ў рэспублiцы, але i далёка за яе межамi. Штодзiнна магазiн атрымлівае дзесяткi пiсем з заказамi i адпраўляе сотнi пасылкаў i бандэралей у Сiбір, Казахстан i iншыя месцы нашай Радзiмы.

В. ГОДЭС.
НА ЗДЫМКАХ: злева — уваход у Цэнтральны кнiжны, уверсе — ля аднаго з аддзелаў магазiна.

Фота А. Афанасьева.

ТЭМА, УЗЯТАЯ З ЖЫЦЦЯ

...Халодны асеннi вечер пахiнуў беластволую маладую бярозку, са свiстам пранесся над зямлiй. Па ледазной вадзе, сярэд зараснiку лазы i вольхi, затаiўшы дыханне, прабiраюцца партызаны з варожэга акружэння. Адны нясуць на плячах вiнтоўкi, кулямёты, процiтаннавую зброю, другiя падтрымліваюць раненых, у трэцiх на руках дзецi. Партызаны не палi духам, яны поўныя рашучасцi змагацца да канца.

Ярка i выразна на малюнку перададзены вобраз маладой жанчыны-мацi з дзiцем на руках. Глядзiш на яе суровыя вачы, твар i думаеш: такая хутчэй загіне, але не стане на коленi перад ворагам.

«У беларускiх балотах» — першы значны твор маладога беларускага мастана Івана Нікіфаравіча Стасевіча. Праўда жыцця — вось што характэрна для гэтай карціны, якая ўваскрэшае гады барацьбы беларускага народа з нямецка-фашысцкімі захопнікамі. У гэты твор укладзена часцінка сэрца самога мастака, яго непасрэдна перажыванні.

У гады Вялікай Айчыннай вайны трынаццацігадовым хлопчыкам Ваня ўдзельнічаў у падпольнай маладзёжнай групе, патаемнымі сцэжамі вадзіў народных мсціўцаў мiма фашысцкіх гарнізонаў. А потым, калі ворагі западозрылі Ваню ў сувязі з партызанамі, ён пайшоў у лес, у партызанскі атрад

імя Кірава. Разам з дарослымі хадзіў у разведку, удзельнічаў у баях, быў сувязным, перапісваў і распаўсюджваў сярэд населеніцтва зводкі Савінфармбюро. А ў вольны час на прывалях малываў з натуры баявых сляброў. I ўжо тады пачаў марыць аб тым, каб стаць мастаком.

Разам з Савецкай Арміяй прайшоў салдат Іван Стасевіч

шлях ад Мінска да Берліна. За тым гады вучобы — мiнскiе мастацкае вучылішча, Маскоўскi мастацкi інстытут імя Сурыкава...

I калі Стасевічу прыйшлося выбіраць тэму дыпломнай работы, усплылi тыя суровыя i гераічныя днi партызанскай барацьбы.

Твор Івана Стасевіча «У беларускiх балотах» экспанаван-

ся на шостай Усесаюзнай мастацкай выстаўцы дыпломных работ i атрымаў высокую ацэнку масквічоў. Цяпер гэта карціна з'яўляецца ўласнасцю Дзяржаўнага мастацкага музея БССР.

Д. МАСЛАУ.
На здымку: рэпродуцыя карціны мастака І. Стасевіча.



Міхась МАСХАРА закончыў першую кнiгу рамана «Крэсы змагаюцца», зместам якога з'яўляецца жыццё i рэвалюцыйная барацьба працоўных Заходняй Беларусi за нацыянальнае i сацыяльнае вызваленне з-пад прыгнiту белапольскіх акупантаў. Друкуем урывак з гэтай кнiгi.

Прыкасцельнай плошчай у Глыбокім называлi месца, што ляжыць мiж касцёлам i царквой. Плошча гэта досыць вялікая, вась на ёй i была пабудавана шыбенiца. Калi сюды прыйшлi нашы хлопцы, яна ўся i прылягаючыя да яе вуліцы былі забiтыя народам. Відань, не дарма белапольскія акупанты выбралi для гэтай сваёй «урачыстасцi» кiрмашоны дзень. Прасунуцца бліжэй да шыбенiцы не было нiякай магчымасцi. Хлопцы страцілі ўсякую надзею прабiцца праз гэта жывое мора людзей.

Але нечакана сустрэлі знаёмага, з якім калiсь разам вучыліся тут, у Глыбокім. Гэта быў сын былога ляснiчага. Стары памёр i накінуў сыну ў спадчыну дом, пабудаваны якраз супраць гэтай плошчы. Дом быў невялікі, але двухпавярховы i выходзіў вокнамі на плошчу.

— Пойдзем да мяне, адтуль усё ўбачым. — запрапанаваў ім Хвёдар Пацяруха, так звалi гэтага хлопца.

Яны прабраліся на агароды, а адтуль трапілі да яго.

Народу ў доме было ўжо многа, сабраліся знаёмыя, але яны прайшлi ў Хвёдараў пакой на другім паверсе i прымаўсцiліся ля акна. Адсюль было добра відаць, што рабілася на плошчы.

Перад вачыма Максіма ляжалi шырокія падмосткі з прыступкамі. На падмостках стаялі два слупы з перакладзiнай. З перакладзiны звiсала вяроўка, завязаная ў канцы пятлiй, а над ёю стаяў новы, відань, толькi што зроблены табурэт.

Падмосткі з шыбенiцай пчыльным квадратам абкружалі ўзброеныя жандары. За шэрагамі жандараў цесным колам, плячо да пляча стаялі палiцэйскія. Яны жывой агарожай аддiскалі людзей, што напiралi на іх з усiх бакоў.

— Бачыце, колькi сілы выставілі акупанты супраць аднаго чалавека, — сказаў Хвёдар. — А гэта не ўсе: два эскадроны жандараў стаяць у баявой гатоўнасцi за касцёлам, а за мурамі царквы — дзве

роты пагранiчнiкаў. На вежах царквы i касцёла — па два кулямёты. Так што пан стараста можа смела пазiраць з акна свайго кабiнэта. Апрача гэтага, увесь будынак управы набыты палiцэйскімі i жандарамі. Сёння ноччу спецыяльным цягнiком падкiнулі дапамогу з Вiльнi.

Невясёлыя думкi хвалiвалi Максіма, калi ён глядзеў на рухоме мора людскіх галоў. Што сабрала сюды гэтыя тысячы людзей? Цікавасць убачыць жудаснае вiдовiшча? Што хвалюе іх сэрцы: спагада, нянавісць, жаль або нямы пратэст? Большасць з іх — працоўныя сяляне. У кожнага ёсць свая маленькая радасць, сваё гора. Яны маюць блізкіх i родных, якіх ім страшна страціць. Аб чым думаюць? Якія пацучы перажываюць, чакаючы пакарання?

Вось закахалася людское мора. У задні рады натоўпу ўрэзаліся клінам конныя жандары, за імі павольна пасоўваліся праз натоўп дзве чорныя крытыя аўтамашыны.

— У адной вязуць ахвяру, а ў другой — ката з пракурорам. — тлумачыў хлопцам Пацяруха.

Кола палiцэйскіх i жандараў расступілася i, прапусціўшы да шыбенiцы машыны, зноў самкнулася.

«БЕЛАРУСКІЯ ГАЛАСЫ»

У апошнi часе артыст Беларускай дзяржаўнай філармонiі С. Р. Сакалоў плённа выступае з лiтаратурнай кампазіцыяй «Беларускiя галасы». У яе ўвайшлi лепшыя творы беларускiх паэтаў i празаікаў Петруся Броўкi, Пятра Глебкi, Максіма Танка, Арыадзiя Куляшова, Івана Шамякiна, Пiмена Панчанкi, Анатоля Вялюгiна.

Жыхары Гомеля i Гродна, Вiцебска i Полацка, многiх iншых гарадоў i вёсак рэспублiкi цёпла прымалi ў сiмбэ таленавітага выканаўцу. З кампазіцыяй «Беларускiя галасы» ён не раз выязджаў за межы рэспублiкi. Зусiм нядаўна Сяргей Рыгоравiч вярнуўся з гастролiў па Расійскай Федэрацыі. Ён пабываў у хлебарабоў Краснадарскага краю i Волгаградскай вобласцi. З творамi беларускай савецкай лiтаратуры ён пазнаёміў жыхароў гарадоў Горкага, Праўдзiнска, Дзяржынска, Каўрова. Ён цёпла быў прыняты зiмоўшчыкамі Запаляр'я, шахцёрамі Варкуты, нафтавікамі Ухты.

Сяргей Рыгоравiч поўны творчых задум. Цяпер ён падбiрае новыя творы беларускiх паэтаў i празаікаў, каб стварыць яшчэ адну лiтаратурную кампазіцыю. З новай работай, у якую будуць уключаны музычныя нумары, ён у першую чаргу збiраецца выступiць перад працаўнiкамі Салiгорскага калiйнага камбiната i Полацкага нафтапрацоўчага заводу.

М. ЗАПОЛЬСКІ.

ПРЭМ'ЕРА БАЛЕТА «СПАРТАК»

Беларускi дзяржаўны акадэмічны Вялікі тэатр оперы i балета паказаў апошняю прэм'еру сезона. На яго сцэне пастанавлен гераічны балет народнага артыста СССР, лаўрэата Ленiнскай прэміі Арама Хачатуряна «Спартак». Аўтар, які прысутнічаў на спектаклі, стаў да пульту i прадзіржываваў першай карцінай спектакля. Гледачы i артысты цёпла віталi кампазітара.

Галоўныя ролі выконвалi народная артыстка БССР Лiдзiя Ражавава, заслужаная артыстка БССР Ніна Давiденка, Вялянцiна Крыкава, Валерый Мiронаў, Мiкалай Шэхаў, салiсты балета Мiкалай Красоўскi, Ірына Дзiдзiнчанка, Раіса Красоўская.

Спектакль прайшоў з вялікім поспехам.

САВЕЦКІ САЮЗ ПРАЦЯГВАЕ РУКУ ДАПАМОГІ КЕНІ

Больш двух тыдняў у Савецкім Саюзе з місіяй дружбы і добрай волі знаходзілася ўрадавая дэлегацыя Кені на чале з віцэ-прэзідэнтам правайчэй партыі Афрыканскі нацыянальны саюз Кені — Агінгам Адзігам. Знаходжанне дэлегацыі ў Савецкім Саюзе закончылася падпісаннем сумеснага савецка-кенійскага камюніке і пагаднення аб культурным і навуковым супрацоўніцтве паміж дзвюма краінамі.

У гутарцы з карэспандэнтам АДН С. Кісялёвым Агінг Адзіг падзяліўся сваімі ўражаннямі аб знаходжанні ў СССР.

Маё знаходжанне ў Савецкім Саюзе настолькі багата ўражаннямі, што мне цяжка ўкласці іх у рамкі звычайных слоў. Уражання велізарныя.

Усюды мы сустракалі аднагоўрадавае сапраўднае дружбы і гасціннасці. Я бачыў, што савецкія людзі сапраўды дружалюбны ставяцца да маёй радзімы — Кені. Савецкі Саюз, савецкія людзі працягваюць руку дружбы і дапамогі Кені, якая ад усяго сэрца адказвае ім узаемнасцю.

Візіт у Краіну Саветаў адкрыў новыя дабраўрадавыя магчымасці для далейшага ўмацавання дружбы і супрацоўніцтва паміж нашымі краінамі.

Наша знаходжанне ў СССР сунала з візітам Старшыні Савета Міністраў СССР М. С. Хрушчоў у ААР. Для нас, афрыканцаў, гэта сапраўднае свята. Дапамога Савецкага Саюза ААР і ўсім краінам Афрыкі з'яўляецца сведчаннем шчырай гатоўнасці СССР і ўсяго савецкага народа супрацоўнічаць з

афрыканскімі краінамі ў стварэнні іх эканомікі. Гэта паказчык сапраўднай дружбы.

Ф о р у м жанчын - працаўніц

БУХАРЭСТ. У сталіцу Румыніі з усіх кантынентаў з'ехалі дэлегацыі жанчын — працаўніц фабрык, заводаў, плантацый, ферм. На сваёй другой міжнароднай канферэнцыі (першая канферэнцыя па праблемах працоўных жанчын адбылася ў 1956 годзе ў Будапешце), скліканай па ініцыятыве Сусветнай федэрацыі прафсаюзаў, яны абмяркоўваюць важнейшыя праблемы працоўных жанчын.

РЭДКІ ПАДАРУНАК

ТЭГЕРАН. Леў на мянушцы Хушаньска, гордасць Тэгеранскага запарка, мяляе свой адрас. Адміністрацыя запарка адправіла Хушаньска ў Маскву ў якасці падарунка Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Л. І. Брэжневу, які наведаў у мінулым годзе Іран з афіцыйным візітам.



З кожным годам растуць і мацнеюць эканамічныя сувязі паміж Савецкім Саюзам і Германскай Дэмакратычнай рэспублікай. На здымку: савецкія трубы і трактары на таварнай станцыі Франкфурта-на-Одэры.

Кантракт падпісан

ДЭЛІ. Паміж міністэрствам харчавання і сельскай гаспадаркі Індыі і ўсесаюзным аб'яднаннем «Трактараэкспарт» падпісан кантракт на пастаўку з Савецкага Саюза сельскагаспадарчых машын для першай чаргі новай дзяржаўнай механізаванай фермы ў Джэтары (штат Раджастан). Агульны кошт машын і абсталявання, якія будуць пастаўлены Савецкім Саюзам для Джэтарскай дзяржаўнай фермы, складале каля 2,6 мільёна рупій.

ПЛАНЕТА ЗА ТЫДЗЕНЬ

ПАВЕДАМЛЯЕ ЛОНДАНСКАЯ «ТРЫБЮН»

У сакавіку 1965 года «за даўнасцю» зыходзіць тэрмін прыцягнення да суда катаў гестапа і канцэнтрацыйных лагераў. Крывавае забойцы, якія чакуюць гэты дзень ў Лісабоне, Мадрыдзе і Буэнас-Айрэс, вернуцца ў Заходнюю Германію, якая зноў стане для іх самай бяспечнай краінай свету, і запатрабуюць пенсій...

ФАШЫСЦКІЯ «ПАВУКІ»

ЛОНДАН. У Заходняй Германіі дзейнічае тайная нацысцкая арганізацыя пад назвай «Павукі», паведамляе лонданская газета «Ньюс оф Уорлд». Гэта злавесная арганізацыя падрыхтоўвае і ажыццяўляе ўцёкі былых нацысцкіх злачынцаў, якія імкнуцца выратавацца ад кары за зробленыя імі злачынствы.

Штаб-кватэры «Павукоў» знаходзяцца ў Гамбургу і Мюнхене, а ўсе павуцінне ўключае 40 аддзелаў у розных гарадах ФРГ і шматлікіх сувязных за мяжой.

ПОМНІК АХВЯРАМ НАЦЫЗМУ

ВАРШАВА. На тэрыторыі былога гітлераўскага лагера смерці ў Трэблінцы адкрыты помнік 800 тысячам замарданых у газавых камерах лагера грамадзян з усіх краін Еўропы. Цырымонія адкрыцця помніка, на якой прысутнічала больш чым 30 тысяч чалавек, ператварылася ў магутную дэманстрацыю польскай грамадскасці супраць вайны і фашызму.

ЯШЧЭ АДНА ШЧАСЛІВАЯ СУСТРЭЧА

Поезд Рыга—Сімферопаль імкліва набліжаўся да станцыі Маладзечна. 64-гадовая Дар'я Кірылаўна ўсё пільней і пільней ўглядалася ў акно. Яна была заклапочана адным: як пазнаць сына, якога так многа гадоў не бачыла.

І вось станцыя. Поезд спыніўся. На пероне дзесяткі пасажыраў, праважаючых, сустракаючых. Старая разгубілася паміжнулася рынуцца ў натоўп, але правяднікі спынілі, папярэдзілі:

— Не адыходзьце. Так можаце размінуцца. Сам падыйдце...

І сапраўды, праз некалькі мінут да вагона падыйшоў мужчына з хлопчыкам.

— Мама павінна была прыехаць з Рыгі...

— Дык яна ж вось. І чакае вас.

У момант сын абхапіў маці, пачаў цалаваць яе. У старой паліліся слёзы. Але гэта былі не тыя горкія слёзы, якія больш дваццаці год засцілалі вочы маці, згубіўшай сына...

А здарылася гэта так. Нашы войскі вялі жорсткія баі на Смаленшчыне з ворагам. Вёска Ананчына Вяліжскага раёна шматразова пераходзіла з рук у рукі. Лютаўскай ноччу 1943 года ў час бою загарэў-

ся дом Дар'і Кірылаўны Івановай. Гаспадыня выбегла з дзецьмі з вёскі. Ужо апынуўшыся ў бяспечным месцы, не далічылася чацвёртага сына — Яні.

Шукала некалькі дзён, хлопчык прапаў. Неўзабаве Дар'я Кірылаўна разам з дзецьмі была эвакуіравана ў вызвалены Лыбскі раён, а потым у Омскую вобласць.

...Закончылася вайна. З фронту вярнуўся муж Іван Мікалаевіч. Сям'я абнавалялася на пастаяннае жыхарства ў Маскаленскім раёне Омскай вобласці. Дзеці — Федзя, Ваня і Максімка — выраслі, набылі спецыяльнасці, пажаніліся. Толькі лёс Яўгена ўсё заставаўся невядомым.

А ён у тую лютаўскую ноч быў падараны савецкімі воінамі і адпраўлен у Цюмьскі дзіцячы дом. Калі вырас, вярнуўся ў Беларусь.

Яніна доўга шукаў маці. У сакавіку гэтага года ён накіраваў пісьмо старшыні Вяліжскага сельсавета. Чулы чалавек усё зрабіў, каб адшукаць сваякую Яўгена Іванова. Маці якраз у гэты час гасціла ў сваёй сястры ў г. Рызе. Яўген звязаўся з ёю па тэлефоне. Хвалоўчай была размова, а яшчэ больш хвалоўчай — сустрэча. Так праз 21 год Яўген знайшоў сваіх родных.

Г. ЛЯХ.

Беларускія гадзіннікі

— Нашай групе было паказана вельмі многае ў вашым цудоўным горадзе Мінску. Усё гэта мы аглядалі з захапленнем і радаваліся вашым поспехам як у мастацтве, так і ў тэхніцы. Але асабліва мы былі зачараваны і, я б сказаў, здзіўлены, аглядаючы гадзіннікавы завод — так пісаў турыст з ЗША Е. Ластачкін, ювелір, які больш пяцідзесяці год жыцця аддаў гадзіннікавай справе. Ён памятае яшчэ час, калі ўся гадзіннікавая вытворчасць Расіі была канцэнтравана ў руках камерсантаў Бурэ і Мозера. Механізмы заказваліся ў Швейцарыі і, каб не плаціць пошліны, увозіліся ў Расію ў разабраным выглядзе, а карпусы рабіліся ў Маскве. Тут жа майстры гадзіннікаў і збіралі іх.

А сёння толькі Мінскі гадзіннікавы завод выпускае ў сярэднім 90—100 тысяч гадзін-

нікаў у месяц. Механізмы тут трох відаў. Жаночыя наручныя гадзіннікі ў залатым, пазалочаным, хрэміраваным, анідзіраваным і іншых карпусах рознай формы, якія заваявалі вялікую папулярнасць. Для мужчын выпускаюцца асабліва плоскія гадзіннікі на 23 каменнях у залатым і пазалочаным карпусах. Таўшчыня іх 2,9 міліметра, а дыяметр 22 міліметры.

Нядаўна на прадпрыемстве асвоена выпуск новых жаночых гадзіннікаў на 16 каменнях. Дыяметр гэтых гадзіннікаў роўны дыяметру аднакапеечнай манеты.

На Мінскім гадзіннікавым увесь час удасканалюецца якасць вырабаў, палепшаецца іх знешняе афармленне. На прадпрыемстве рыхтуюцца да выпуску мужчынскіх гадзіннікаў у п'яваводанепранікальным корпусе. Жалччы з неярплівацю чакаюць і яшчэ адну навінку — падарунковыя наборы да малючкіх гадзіннікаў «Прамень». У іх да аднаго механізма, змешчанага ў спецыяльным коўзку, — некалькі карпусоў, рознай формы і ўпрыгожаных рознага колеру эмалью.

«Мы былі зачараваны не толькі ўзроўнем механізацыі, але і чысцінёй, прасторам, добрым асвятленнем і вентыляцыяй ва ўсіх цэхах. Некаторыя з іх хутчэй нагадвалі нам палаты сучаснай бальніцы, чым цэхі», — пішуць члены дэлегацыі з Новай Зеландыі, пабываўшыя на Мінскім гадзіннікавым заводзе.

Цяпер зборнічкі гадзіннікаў пераеяліліся ў новы чатырохпавярховы будынак. Гэты палац са шкла і бетону адказвае ўсім патрабаванням вытворчага будаўніцтва. Прасторныя, светлыя памяшканні цэхаў, вокны на ўсю шырыню сцен, залы для адпачынку, рознакаляровы афарбоўка сцен і падлог, карпіны. Спецыяльная ўстаноўка для кандыцыянавання паветра будзе па заданай праграме падтрымліваць у цэху пастаянную тэмпературу і вільготнасць. Па водгуках спецыялістаў, новы корпус — лепшы не толькі ў нашай краіне, але і ў Еўропе.

Л. ВОЛЬСКАЯ.

„КРЭСЫ“ ЗМАГАЮЦЦА

Максім не мог пачуць праз фортку змест прыговору. Да яго сляху даносілася толькі невыразнае мармытанне. Але калі чытанне прыговору закончылася, ён пачуў, як на ўвесь голас крыкнуў асуджаны:

— Я не бандыт! Я — камуніст.

Далейшых слоў, што выкрываў асуджаны, не было чуваць: іх заглушыў гом барабанаў. Ён толькі бачыў, як памочнік ката стараўся закрыць сваёй рукою рот чалавеку са звязанымі рукамі.

Потым Максім бачыў, як кат і яго памочнік рыўком узнялі асуджанага на табурэт. Кат стаў на табурэт і надзеў яму пянтю на шыю. Памочнік адступіў на крок ад асуджанага, а кат, саскочыўшы з табурэта, зірнуў з выразнасцю на групу судовых чыноўнікаў з пракурорам. Барабаны зноў аглушыліна загрукаталі. Відзець па атрыманы ад пракурора знаку кат моцным ударам нагі выбіў з пад асуджанага табурэт.

Скалыхнулася і, здавалася, застагнала людское мора. І як ні грывелі гуна і злосна барабаны, заглушыць яго не маглі.

Адзін кат толькі быў спакойны. Ён зняў з рук беды пальчаткі, з пагардай кінуў іх пад вясельніка і стаў па-

вольна, за пракурорам і судовымі чыноўнікамі, сыходзіць па прыступках з падмосткаў. За ім ішоў яго памочнік.

На плошчы пачаў разыходзіцца народ. Разыходзіліся людзі хутчэй, які збіраліся. Шматтысячны натоўп, нібы хмара, таяў і расцякаўся па вуліцах і завулках. Ад'ехалі дзве чорныя, як крумкачы, аўтамашыны. Пастроіліся ў калоны паліцэйскія і жандары і пад барабанны пошак пакінулі плошчу.

— Ну, вось ты, таварыш Міхаіл, застаўся адзін са сваім вечным спакоем, — сказаў са смуткам у голас Хвёдар.

— Памыляешся, не адзін, — адказаў яму Максім. — Бачыш, каля падмосткаў стаяць на варце два паліцаі. Яны баяцца пакінуць яго аднаго і мёртвага.

— Ён доўга будзе вісець? — запытаў таварышаў Андрэй.

— Да начы, пэўна, — адказаў Хвёдар, — пакуль не раз'едзецца народ з кірмашу. Уздзеянне страхам на масы.

Настрой быў цяжкі, не ха-

целася нават гаварыць. Максім думаў, як сустрэцца з Жадзейкам. Дамоўленасці аб спатканні не было. Ён не ведаў, ці можна ісці на старую яўку. Не рашаўся запытаць аб гэтым і Пацяруху. Праўда, Жадзейка гаварыў калісь аб ім, як аб сваім чалавеку. Але на дапамогу прыйшоў сям Пацяруха.

— Ты, пэўна, захочаш пабачыць Валодзю, Максім? — спытаў ён раптам.

— Думаю... — нерашуча адказаў Максім.

— Дык у хаце над возерам яго не знойдзеш і наогул не хадзі туды. Яўка там закрыта, за ёй сочаць.

У Максіма адлягло ад душы. Раз Хвёдар так адкрыта загаварыў аб гэтым, значыць ён у курсе ўсёй справы.

— Ты не здзіўляйся. На мяне цяпер звалілі ўсю справу, што веў Парушэвіч. Мне вядома, што ты сёння адпраўляешся ў Вільню. Жадзейка хоча перад ад'ездам убачыцца з табой, і мы гэта зараз абмяркуем.

ПЛАНЕТА ЗА ТЫДЗЕНЬ

ПЛАНЕТА ЗА ТЫДЗЕНЬ

Усім вядомы старажытны міф аб Ікары, які хацеў даляцець да сонца, але праменні растапілі яго восковыя крылы, і герой загінуў. Тысячагоддзі жыў гэтай цудоўнай легенда, і толькі ў наш час чалавецтва здолела ажыццявіць адну з самых заповітных сваіх мар — пераадолець сіду зямнога прыцягнення і вырвацца ў касмічную прастору.

Першым пасланцом планеты Зямля ў касмічныя вышыні быў наш гераічны суайчыннік Юрый Аляксеевіч Гагарын.

Космас і Чалавек — гэтая тэма хваліць мяне даўно. Я ўжо некалькі год урыўкамі працую над невялікай фантастычнай паэмай «Вяртанне на Зямлю», у якой хачу, у меру сваіх сіл і здольнасцей, перадаць думкі і пачуцці касманаўта, адарванага на доўгія гады ад роднай планеты. Хочацца, каб у гэтай паэме выразна і шчыра прагучалі словы аб нашай вялікай маці-Радзіме — адкрывальніцы шляхоў да свабоды, да міру, да зор.

Прапаную ўвазе чытачоў фрагмент з «Вяртання на Зямлю».

Аўтар.

ВЯРТАННЕ НА ЗЯМЛЮ

Якая ж гэта зорка спакваля
Узыходзіць там! Атулена яна
Блакiтнаватай радаснай смугой
І ззяе ўсё ярчэй, усё ярчэй.
Зямля напэўна! Так, Зямля,
Зямля!..

Насустрач мне плыве з імглы
яна
У сярэбраных шаломах
палюсоў,
У зіхаценні акіянскіх вод.
Хвіліны гэтай я чакаў гады.
І ў ззянні чыстым і пяшчотным
мне

Такой лагоднаю, такой святой
Здаешся ты цяпер, мая Зямля,
Нібы не ведала ніколі ты
Ні Чынгіз-хану, ні Атыл, нібы
Ніколі не клубіўся над табой
Майданекаў злавесны тлусты
дым...

Вунь рускія раўніны. Там цяпер
Вясна, паводка. Міма круч
плывуць
На поўдзень крыгі. З выраю
дамоў

Спяшае птаства, Зеленае гай.
І Волга, вунь, да Каспія плыве.
Над Волгай горад бачу, у якім
У час разводдзя, у разгар
вясны

Радзіўся найвялікшы Чалавек.
Над слаўнай рускаю ракою ён
Дужэў і рос і часта ўдаль
глядзеў
З крутых высокіх волжскіх
берагоў.

А пасталеўшы, смела за сабой
Павёў народы, вывёў іх на
шлях,
Які да міру вечнага вядзе,
Да вечнай волі. Шмат мінула
год

З вясны далёкай той, як ён
зірнуў
Упершыню на белы свет, але
Калі я думаю пра Ільіча,
З якой ён празарлівае
заўжды

У Наступнае глядзеў, то і
цяпер
Здаецца — быццам з Будучыні
ён,
Пераадолеўшы плынь часу,
к нам

Прышоў, каб вечна ўперад
клікаць нас.
Снее побач з Волгаю Ака.
Калугу трэба мне. Там, ля Акі,
Яшчэ, напэўна, і дасюль
стаіць

Драўляны старасвецкі домік. Я
Не раз яго пераступаў парог.
Ды хто не ведае той скромны
дом.
У ім калісьці жыў стары
мудрэц.

Што людзям шлях да зораў
паказаў.
А за ракой Акой рака Дзясна,
Лясная, неспакойная, шуміць.
Яна спяшае да майго Дняпра.
А за Дзяснаю ляжыць
бачкоўскі
край.

Куточак кожны там я абышоў,
Да міру, да свабоды і да зор...

Знаёмы з кожным дрэўцам і
кустом.

І ў Корале я быў, у гарадку
Зялёным тым, дзе шмат гадоў
назад

Гарэзнічаў Кібальчыч
хлапчуком.

Як часта ў гэтым самым
караблі

Аб гэтым чалавеку думаў я
І прабіраўся да яго ў турму.
На пальчыках у камеру тайком
Прашмыгваў і зайздросліва
сачыў

За мужным вязнем, загаіўшы
дух.

Гадзінкі цікае, ідзе, ідзе,
Пяро Кібальчыча рыпіць,
рыпіць.

Ужо астатняя мінае ноч.
Спяшае смертнік: трэба
завяршыць

Сваю, нарэшце, справу. Хоча
ён

Пакінуць людзям падарунак
свой.

Не чуе вязень, як звяняць
замкі,

Грымяць завалы. Нат не чуе
ён,

Як боты катаў грукаюць.
Рыпіць

Пяро Кібальчыча, рыпіць,
рыпіць,
І вабяць зоры смертніка,
і ўзлёт

Да іх ужо яскрава бачыць ён...
Туды, дзе ўзняўся эшафот, іду
Услед за вязнем невідзімкай я
І вызваліць яго хачу, але
Праз частакол бязлітасных
штыкоў

Ніяк, сябры, прабіцца не магу...
Прыходзіць хмуры
пецяярбургскі
дзень,

А рота імператарскіх салдат,
Загнаных і пакарлівых, усё
Узад і ўперад маршыруе там,
Дзе толькі-толькі прыняла
зямля

Кібальчыча, дзе лёг сыры
пясок

На вочы пранікнёныя, што свет
Паглядом абдымалі маладым.
Магілу можна зраўнаваць з
зямлёй.

Але ці можна зоры затаптаць?
Сны ў вышынях зіхацяць. Яны!
У водах акіянаў, рэк, азёр,
Яны ў крынічках ззяюць і
ў вачах

Маёй любімай свецяцца
заўжды,

І ў мары кожнай бліскаюць
маёй...

Дняпро... Ака... Раздольная
Волгі плынь...

Уральскіх гор гранітная града...
Сузор'е прыангарскіх гарадоў...
Ты ўся цяпер, уся перада мной
Мая Радзіма, што праклала
шлях

Да міру, да свабоды і да зор...



На возеры Свіцязь.

Фотаэцюд В. ЛУПЕЯКІ.

ГЭТАМУ НЯМА ЦАНЫ

Калі праводзілі на пенсію
Сідарэнку Мікалая Іосіфавіча,
чырвоны куток цэха быў
перапоўнены. Кожнаму хацеў
ся сказаць некалькі цёп-
лых слоў чалавеку, які мно-
га год аддаў роднаму заво-
ду. Нарэшце, на трыбуну

ўзняўся сам М. І. Сідарэнка.
— Вялікае вам дзякуй за
ўсё. — сказаў стары рабо-
чы, — і за цёплыя словы, і
за падарункі, якія вы мне
паднеслі. Я вольна слухаў вас,
і мне ўспомнілася ўсё маё
цяжкае жыццё.

І Сідарэнка расказаў аб
тым, як у 1917 годзе гандлё-
вае судна, на якім ён плаваў,
было прададзена белымі афі-
цэрамі Туісеу. І ён такім чы-
нам апынуўся за граніцай.
Ён успамінаў тыя цяжкія
дні, калі абіваў парогі фран-
цузскіх прадпрыемстваў у
пошуках працы.

— Думкі аб вяртанні на
Радзіму не давалі мне спа-
кою, — гаворыць Сідарэнка.
Але толькі ў 1948 годзе мне
ўдалося вярнуцца ў родную
Беларусь. Мне цяжка пера-
даць словамі, якія пачуцці я

перажыў. Я добра памятаю
той дзень, калі прыйшоў на
работу сюды, на Мінскі трак-
тарны. Начальнік аддзела
кадраў прапанаваў мне каля
дзевяці месці. Я нават разгю-
біўся, такім даўным для мя-
не гэта было.

За граніцай я не мог абза-
весіцца сям'ёй, бо баяў-
ся, што мне не будзе чым
яе пракарміць. Цяпер у мяне
добрая двухпакаёвая кватэ-
ра з усімі выгодамі. Жывём
мы трое — я, жонка і сын.
Сын зараз вучыцца ў полі-
тэхнічным інстытуце, дзе не
ён плаціць за навучанне, а
яму плаціць. Калі б вы толь-
кі ведалі, як многа значаць
вашы цёплыя словы, та-
ўвага, якой мяне акружылі
на Радзіме. Няма цаны гэ-
таму!

І. РЫЖКОУ.

РУЖЫ ДРУЖБЫ І МІРУ

Больш чым сем гадоў існуюць
дружалюбныя сувязі паміж
англійскім горадам Нотынгемам
і сталіцай Савецкай Францыі
Парыжам. Дружба двух гарадоў
умацоўваецца і развіваецца з
кожным днём. У мінулым годзе
беларускія школьнікі накіравалі
ў Нотынгем выстаўку сваіх малю-
нкаў, а нотынгемскія ружаводы
Гары Уйткрафт падараваў Мін-
ску 50 чаранкоў руж гатунку
«мір».

У пачатку мая Гары Уйткрафт
прыбыў у Савецкі Саюз. З 8 па
13 мая ён быў госцем Беларускага
таварыства дружбы і культурнай
сувязі з зарубежнымі краінамі.

Гары Уйткрафт меў дружалю-
бныя сустрэчы з актывістамі
Таварыства савецка-англійскай
дружбы, пабываў на прэм'еры
балета Арама Хачатуряна «Спартак»
у Беларускам дзяржаўным
тэатры оперы і балета.

ДЛЯ ЗАМЕЖНЫХ ТУРЫСТАУ

БРЭСТ. Праз горад над Бугам
штогод праезджаюць дзiesiąты
тысяч замежных турыстаў.
Звычайна яны едуць на чыгу-
ніцы, а летам — і на аўтама-
шынах. У гэтыя дні на аўтама-
гістрады Брэст — Масква
з'явіліся першыя турысцкія
аўтабусы і легкавыя аўтама-
шыны з апазнавальнымі
знакамі многіх краін. Заганд-
чык Брэсцкім аддзяленнем
агенцтва «Інтурыст» Г. Хількевіч
расказае:

— У гэтым сезоне аўтатуры-
стай чакаецца намянога больш,
чым у мінулым годзе. Для іх
ствараецца шмат выгод. У пры-
ватнасці, нашы госці па жа-
данню змогуць падарожнічаць
па Савецкім Саюзе на аўтама-
шынах, узятых напрокат.

ПІШЫЦЕ, ЧАКАЕМ

Паважаныя чытачы!

Дзеля таго, каб газета «Голас Радзімы» і брашуры з яе бібліятэчкі лепш і больш поўна задавальнялі вашы запатрабаванні, просім напісаць нам, што вы хацелі б бачыць і прачытаць на старонках нашай газеты і брашур, якія пытанні і тэмы вас асабліва хвалююць. Паведамце свае погляды, думкі аб тым, як лепш з улікам вашых інтарэсаў і пажаданняў асвятляць у газеце пытанні міжнароднай палітыкі і жыцця нашай краіны.

Напішыце, ці рэгулярна вы атрымліваеце нашы выданні (на які дзень пасля адпраўкі), якія сустракаюцца перашкоды.

Пішыце нам аб сваім жыцці і жыцці вашых сяброў і знаёмых — землякоў, аб патрыятычнай дзейнасці, аб адносінах нашых землякоў на чужыне, аб узаемнай падтрымцы і дружбе, аб вывучэнні роднай мовы, выхаванні дзяцей і г. д.

Дасылайце нам водгукі аб прачытаных савецкіх кнігах і прагледжаных кінафільмах, аб выступленнях нашых артыстычных калектываў за мяжой.

Прысылайце нам матэрыялы, якія расказваюць аб гераізме і мужнасці савецкіх людзей на фронце, у палоне, у радах руху супраціўлення, на катаржных работах у гітлераўскай Германіі.

Шліце дакументальныя здымкі, малюнкі. Мы будзем удзячны за прапановы і заўвагі, за новыя тэмы і матэрыялы для нашай газеты і брашур.

Па просьбе нашых землякоў мы пачалі друкаваць на старонках нашай газеты асобныя артыкулы на рускай і англійскай мовах. Цяпер ужо і вашы дзеці, якія не ведаюць беларускай мовы, змогуць сёе-тое прачытаць у газеце «Голас Радзімы».

СУПАКОІЛА

Бебурнац да жонкі:

— Чаму ты заўсёды прычужы людзях, калі я пачынаю гаварыць аб вызваленні бацькаўшчыны, называеш мяне аслам!

— Даруй, я не ведала, што гэта таямніца.

Гэтыя жыццёвыя дэталы ў рэдакцыю пішч зямлі Д. С. З. Геронта.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ.

НАШ АДРАС

Мінск, Ленінскі праспект, 77, Дом друку. Рэдакцыя газеты «Голас Радзімы».



ХТО ЁНІ

Эмігрант звяртаецца да Акулы:

— Я даведаўся з тваёй кніжкі, што ты быў у гітлераўскай войску.

— Так, быў, — адказаў Акула.

— Уцякаў разам з гітлераўцамі, калі іх савецкія войскі і партызаны гналі з Беларусі?

— Уцякаў.

— Дык ты фашыст!

— Не, — адразаў рашуча Акула. — Я змагар.

НА ЖАЛЬ

«Прэзідэнт» Абрамчык, вярнуўшыся з пачэсткі, пытае прыбіральшчыцу:

— Да мяне хто-небудзь заходзіў?

— Заходзіў нейкі чалавек, хацеў пабачыць «прэзідэнта» морду.

— Ну, і што вы яму сказалі?

— Сказала, што на жаль прэзідэнт некуды выйшаў.

У НАЦЫЯНАЛІСТЫЧНЫМ БАЛОЦЕ

Бебурнац дакарае свайго сябра:

— Чаму ты ашукваеш сяброў, якія табе вераць?

— А ці ж тых, якія не вераць, можна ашукваць?